

ความรู้คือ ประทีป

- ตามรองวงศ์เจ้า
- ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
"เรือนเพาะโอกาสแห่งชีวิต"
- ต่อมสามโคก ต่อมหัวพิพัฒน์สังขา

สารบัญ

ตามรอยวงเจ้

René Théophile

Laennec:

ผู้ประดิษฐ์

stethoscope:

เครื่องฟังหน้าอก

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

"เรือนเพาะดอกไม้

แห่งชีวิต"

ในคืนทิวทัศน์

ตุ่มสามโคก

ตุ่มน้ำพัฒนาศักดิ์

ครั้งแผ่นดิน

กรุงศรีอยุธยา

จันทน์ตำหนัก

วังเจ้เจ้งเด็ก

ของพระอัครราชกุมารี

ปกิณกะพลัดงาน:

ทอดสอบเพื่อ

สิ่งที่ดีที่สุด

ซี. จอห์น อัทนัส

ประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ

มงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล

กรรมการและผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กร

และรัฐกิจสัมพันธ์

กิตติยาดี นิลวรรณ

ผู้จัดการสื่อสารองค์กร

วาสนา ประสิทธิ์จิตรตระกูล

บรรณาธิการ

โทร. ๐-๒๒๖๒-๔๓๗๘

e-mail : vassana.prasitjutrakul@exxonmobil.com

บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

๓๑๕/๑๗-๒๕ ถนนพระราม ๔ ตู๊ ปณ. ๑๘๙

กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๖๒-๔๐๐๐

www.esso.co.th

Palaces in Bangkok

Areas around the island of Rattanakosin were once lined up with palaces, ranging from the Grand Palace or Wang Luang to other kinds of palaces. Among them are palaces of Viceroy Princes, or Wang Na and Wang Lang in Thai.

ตามรอย วังเจ้า

โดย อานนท์ ตรังศรีชาติ

ครั้งหนึ่งผู้เขียนได้ไปใช้จักรยานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ และเกิดความคิดว่า “เมื่อแรกเริ่มตั้งกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ที่ประทับของเจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดิน จะมีสภาพเป็นอย่างไรกันหนอ” ต่อมาเมื่อผู้เขียนได้อ่านหนังสือประวัติศาสตร์ช่วงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ที่มีการกล่าวถึงพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง และวัง หรือการกล่าวถึง วังหน้า วังหลัง และเกิดความสนใจในความแตกต่างของคำเหล่านี้ จึงได้พยายามศึกษาทั้งจากเอกสารตลอดจนหนังสือที่กล่าวถึงเรื่องราวเหล่านี้หลายเล่ม และจากการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์หลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์เจ้าสามพระยา จนผู้เขียนเห็นว่าเนื้อหาที่ได้มาเหล่านี้ น่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทั่วไปได้บ้าง ขอกล่าวเป็นหัวข้อๆ ดังนี้

๑. พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

๒. พระบรมมหาราชวัง สมัยรัชกาลที่ ๕

๓. พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

๔. พระบรมมหาราชวัง

1. พระบรมมหาราชวัง มีความเป็นมาว่า

เมื่อครั้งเริ่มการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ แล้วยกเสาหลักเมืองและเสด็จประทับยังพระบรมมหาราชวังที่สร้างด้วยไม้เป็นการชั่วคราวแล้ว ปีรุ่งขึ้น พ.ศ. ๒๓๒๖ ก็เริ่มสร้างพระนคร พระราชพงศาวดารกล่าวถึงการสร้างพระบรมมหาราชวังความว่า “ในจุลศักราช ๑๑๔๕ ปีเถาะ เบญจศก โปรดตั้งกองสักเลขไพร่หลวง ไพร่สมกำลังและเลขหัวเมืองทั้งปวง แล้วทรงเกณฑ์ให้ทำอิฐขึ้นใหม่บ้าง ให้ไปรื้ออิฐกำแพงเมืองกรุงเก่าลงมาบ้างลงมือสร้างพระนคร ทั้งพระบรมมหาราชวังและพระราชวังบวรสถาน ในปีนั้น โปรดให้รื้อป้อมวิชัยนทร์และกำแพงเมืองธนบุรีข้างปากตะวันตกออกเสีย ขยายพระนครให้กว้างออกไปกว่าเดิม เกณฑ์เขมร ๑๐,๐๐๐ เข้ามาขุดคลองคูพระนครด้านตะวันออก ตั้งแต่บางลำพูตลอดมาออกแม่น้ำข้างใต้เหนือวัดสามปลื้ม ยาว ๘๕ เส้น ๑๓ วา กว้าง ๑๐ วา ลึก ๕ ศอก พระราชทานชื่อว่า คลองรอบกรุง ด้านแม่น้ำตั้งแต่ปากคลองรอบกรุงข้างใต้ไปจนปากคลองข้างเหนือ ยาว ๙๑ เส้น ๑๖ วา รวมทางน้ำรอบพระนคร ๑๗๗ เส้น ๙ วา แล้วขุดคลองหลุดจากคลองคูเมืองเดิม ๒ คลอง ออกไปบรรจบคลองรอบกรุงที่ขุดใหม่ และขุดคลองใหญ่เหนือวัดสะแกอีกคลองหนึ่ง พระราชทานนามว่า คลองมหานาค เป็นที่สำหรับให้ประชาชนไปลงเล่นเรือเพลงและสักวาในเทศกาลฤดูน้ำหลากเหมือนเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา ส่วนวัดสะแกเมื่อขุดคลองเสร็จแล้วทรงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า วัดสระเกศ และเมื่อขุดคลองเรียบร้อยแล้ว จึงทรงตระเตรียมอิฐปูนและตัวไม้ในการก่อสร้างพระนครพร้อมแล้วจึงทรงโปรดให้เกณฑ์ลาวเมืองเวียงจันทน์ ๕,๐๐๐ และมีตราให้หาผู้ว่าราชการหัวเมืองตลอดจนหัวเมืองลาวริมฝั่งโขงปากตะวันตก เข้ามาพร้อมกันในกรุง แล้วให้ปักปันหน้าที่ทั้งข้าราชการในกรุงและหัวเมือง ให้ช่วยกันช่วยกันขุดรากกำแพงรอบพระนครและสร้างป้อมปราการไว้เป็นระยะห่างกันราว ๑๐ เส้น ไม่ถึง ๑๐ เส้นบ้าง รอบพระนคร”

๖

๙

๗

๘

๑๐

๕. พระที่นั่งวิมานเมฆในพระราชวังดุสิต
๖. ทศนิยมภาพในพระบรมมหาราชวัง
๗. พระที่นั่งปาฏิหาริย์ทัศไนย
๘. ภาพถ่ายในอดีตเห็นพระบรมมหาราชวัง
๙. พระบรมมหาราชวัง สมัยรัชกาลที่ ๑
๑๐. วังหน้าในอดีต จากหนังสือตำนานวังหน้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

๒. พระราชวัง มียู่ ๒ แห่งคือ

พระราชวังบรมสถานมงคล พระราชวังบรมสถานพิมุข
พระราชวังสราญรมย์ พระราชวังปทุมวัน พระราชวังดุสิต พระ
ราชวังพญาไท

พระราชวังบรมสถานมงคล (วังหน้า)

ขอกล่าวย้อนไปครั้งเมื่อมีการย้ายเมืองหลวงจากธนบุรีมายัง
กรุงรัตนโกสินทร์ จากหนังสือเมื่อเริ่มสร้างกรุงเทพฯ ความว่า
“เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จผ่านพิภพ
โปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราชเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว ทรง
สร้างพระนครใหม่ข้างฝั่งแม่น้ำปากตะวันออก จึงสร้างพระราชวัง
หลวงและพระราชวังบวรฯ ขึ้นใหม่ เมื่อปีขาล พ.ศ. ๒๓๒๕ พร้อม
กันทั้งสองวัง ทรงเล็งเห็นว่าพื้นที่ในบริเวณกำแพงเมืองเดิมข้าง
ฝั่งตะวันออกมีที่ผืนใหญ่พอจะสร้างพระราชวังได้แต่ ๒ แปลง คือ
ที่แต่วัดโพธารามยื่นมาข้างเหนือวัดสลักแปลง ๑ แต่วัดสลักขึ้นไป
จนถึงปากคลองคูเมืองข้างเหนืออีกแปลง ๑ ไม่มีที่อื่นที่จะสร้าง
พระราชวังนอกจากที่ ๒ แปลงนี้ จึงได้ตั้งพระราชวังหลวงในที่
แปลงได้ และตั้งพระราชวังบรมสถานมงคลในที่แปลงข้างเหนือ
เพราะเหตุนี้พระราชวังหลวงกับวังหน้าในกรุงรัตนโกสินทร์จึงอยู่
ใกล้ชิดกัน (ไม่เหมือนที่กรุงเก่า)”

พระราชวังบรมสถานพิมุข

พระราชวังบรมสถานพิมุข หรือพระราชวังหลัง ตั้งอยู่ที่ตำบล
สวนลั่นจีฬงธนบุรี แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย ปัจจุบันเป็นที่ตั้ง
โรงพยาบาลศิริราช ตามหลักฐานในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า
เมื่อรัชกาลที่ ๑ ทรงประกอบพระราชพิธีปราบดาภิเษกแล้ว ทรง
โปรดเกล้าฯ สถาปนาพระอิสริยยศพระบรมวงศานุวงศ์ตามลำดับ
ทรงสถาปนาพระยาสุริยภักดิ์พระโอรสองค์ใหญ่ในสมเด็จพระเจ้า
ฟ้างเอก กรมพระยาเทพสุดาดี เป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ
เจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังบรมสถานพิมุขรับ
พระราชบัญชาการ ตั้งพระราชวัง ณ ตำบลสวนลั่นจีฬงตะวันตก
ของแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าใจว่าสถานที่ซึ่งสร้างพระราชวังเป็นสถาน

ที่ตั้งนิวาสสถานเดิมของพระองค์ซึ่งได้รับพระราชทานจากพระราช
มารดาตั้งแต่สมัยธนบุรี อยู่ใกล้กับสวนมังคุดซึ่งเป็นสถานที่ตั้ง
พระนิวาสสถานของพระมารดา (บริเวณวัดอมรินทราราม) เมื่อทรง
ได้รับพระราชทานสถาปนาพระอิสริยยศในคราวนี้ คงจะสร้างพระ
ราชวังเพื่อให้สมพระเกียรติยศ ทั้งการที่ประทับอยู่ทางฝั่งตะวันตก
สามารถดูแลและป้องกันพระนครด้านนี้ได้ดีอีกด้วย (การสร้าง
พระวังบรมสถานพิมุข (พระราชวังหลัง) ไปตั้งปากคลองบางกอก
น้อยปากข้างตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ผิดแผกจากครั้งกรุงเก่า
และคงมีพระราชประสงค์เป็นแต่เอาชื่อมาเรียกว่าพระราชวังหลัง
ให้เหมือนประเพณีครั้งกรุงเก่าเท่านั้น)

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ พวกมิชชันนารีอเมริกันได้นำซื้อที่
ส่วนหนึ่งของพระราชวังบรมสถานพิมุขเพื่อสร้างโรงเรียน คือ
โรงเรียนวังหลัง สถานที่เขตพระราชวังบรมสถานพิมุข ส่วนที่เหลือ
ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ จนกระทั่งพุทธศักราช ๒๔๒๙ รัชกาลที่ ๕
ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการจัดสร้างโรงพยาบาล คณะกรรมการ
ได้ประชุมและลงมติเลือกพระราชวังบรมสถานพิมุขเป็นที่ตั้ง
โรงพยาบาล เพราะอุดมไปด้วยต้นไม้เหมาะแก่เป็นที่พักของคนไข้
ในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์
สิ้นพระชนม์ เมื่อเสร็จสิ้นงานพระราชทานเพลิงศพแล้ว โปรดให้รื้อ
โรงเรียนต่างๆ ตลอดจนเครื่องใช้จากพระเมรุมาสร้างโรงพยาบาล
เพื่ออุทิศเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และเปลี่ยน
ชื่อจากโรงพยาบาลวังหลัง (ตามราชประเพณีที่ใช้เรียกพระราชวัง
บรมสถานพิมุข) โดยพระราชทานนามใหม่ว่า โรงพยาบาลศิริราช

พระราชวังอื่นๆ ในกรุงรัตนโกสินทร์ได้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาล
ที่ ๔ และรัชกาลต่อๆ มาเพื่อใช้เป็นที่ประทับนอกพระบรมมหา
ราชวัง เช่น พระราชวังสราญรมย์ หรือใช้เป็นที่เสด็จแปรพระ
ราชฐานสำราญพระราชอิริยาบถทั้งเพื่อเป็นการขยายเขตความ
เจริญออกไปทางชานพระนคร เช่น พระราชวังปทุมวัน พระราชวัง
ดุสิต พระราชวังพญาไท โดยสิ่งก่อสร้างในพระราชวังในชั้นหลัง
เหล่านี้มีลักษณะไปทางตะวันตกทั้งสิ้นและการวางผังบริเวณเป็น
แบบอุทยาน

๑๑

๑๒

๑๓

๓. วัง

ในเรื่องของวัง ผู้เขียนขอยกมาจากการสร้างวังที่ปรากฏในประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑๓ พระนิพนธ์ในสมเด็จพระยาบรมราชานุภาพ ความว่า “ในกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ทุกรัชกาลที่มีพระราชโอรส เมื่อพระราชโอรสเจริญพระชันษา ออกวังได้แล้วจะโปรดให้สร้างวังเป็นที่ประทับของพระราชโอรส ลักษณะต่างๆ ไปของวังที่สร้างพระราชทานพระราชโอรสแบ่งออกเป็นดังนี้

“๑. พระราชโอรสชั้นเจ้าฟ้า (หมายถึงพระราชโอรสหรือพระราชธิดาซึ่งมีพระราชมารดาเป็นเจ้า) กำแพงวังจะเป็นใบเสมามีท้องพระโรงหลังคามุขลดสองชั้น

“๒. พระราชโอรสชั้นพระองค์เจ้า กำแพงวังจะไม่มีใบเสมามีท้องพระโรงหลังคามุขลดชั้นเดียว

“ส่วนภายในวังจะมีลักษณะเป็นเรือนห้าห้องโดยมีอาคารเป็นอาคารสองหลังแผดใช้เป็นตำหนักที่ประทับ และเรือนห้าห้องหลังเดียวเป็นตำหนักน้อย ใช้เป็นที่อยู่ของโอรสและธิดา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑-๓ วังของพระราชโอรสถือว่าเป็นวังของหลวงทั้งสิ้น จนต่อมาในสมัย รัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา จึงถือว่าวังเป็นสิทธิ์ขาดของผู้ครอบครองเพราะทรงซื้อและสร้างด้วยเงินพระคลังข้างที่ (พระคลังในส่วนพระองค์พระมหากษัตริย์) วังเหล่านี้ในสมัยแรกๆ จะสร้างไว้ใกล้พระบรมมหาราชวัง เช่น ตามแนวถนนหน้าพระลาน ถนนสนามไชย ถนนพระอาทิตย์ ถนนมหาราช ต่อมาในช่วงหลังๆ จึงมีการสร้างกระจายออกไป ตัวอย่างของวัง เช่น วังท่าพระ วังบ้านหม้อ วังถนนหน้าพระลาน วังกลางและวังตะวันออก วังจักรพงษ์ วังวรดิศ เป็นต้น”

วังหน้า วังหลัง แตกต่างกันอย่างใดและมีที่มาจากที่ใดกัน
ความหมายของวังหน้าวังหลัง

พระบรมมหาราชวัง เป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินเรียกว่า วังหลวง

พระราชวัง อันเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ เรียกว่า วังหน้า หรือเรียกในทางราชการว่า พระราชวังบวรสถานมงคล

วังหลัง เป็นที่ประทับของพระบรมวงศ์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกย่องพระเกียรติยศสูง รับพระราชบัญชาเป็น กรมพระราชวังบวรสถานพิมุขฝ่ายหลังพระราชวัง จึงเรียกว่า วังหลัง หรือ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข

อานนท์ ตรังศรีชาติ

จบการศึกษาปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชื่นชอบและ

ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีจีน เคยเขียนบทความเกี่ยวกับสุภาชิตจีน
ลงในหนังสือ “ความรู้คือประทับ”

๑๑. ศาลาสำราญมุขมาตย์

๑๒. ศาลาลงสรง

๑๓. พระที่นั่งอัครราชวิจิตร

๑๔. วังหลัง (ศิริราช)

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์ไว้ในประชุมพงศาวดาร พระนิพนธ์ ตอนหนึ่งว่า

“เกิดมีวังหลวง วังหน้า วังหลัง ตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระมหาธรรมราชา ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ครองกรุงศรีอยุธยา ครั้งนั้น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงสร้างวังเป็นที่ประทับอยู่ด้านหน้า พระราชวังหลวง คนทั้งหลายคงจะเรียกกันว่า วังจันทร์บ้าง วังหน้า บ้าง และขณะนั้นก็คงจะสร้างวังขึ้นที่สวนหลวงด้านหลังพระราชวัง ให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระเอกาทศรถ ซึ่งคนทั้งหลายคงจะเรียกกันว่า วังหลัง จึงเกิดมี วังหลวง วังหน้า และ วังหลังตั้งแต่นั้นมา”

ในพระราชวงศ์จักรีมีกรมพระราชวังหลังเพียงพระองค์เดียว ในแผ่นดิน รัชกาลที่ ๑ คือพระราชวังหลังที่ตั้งอยู่ที่สวนลั่นจี ตรงบริเวณที่ปัจจุบันนี้คือ โรงพยาบาลศิริราช

ผู้เขียนหวังว่าความรู้ที่นำมาบอกกล่าวกันนี้คงจะทำให้ภาพประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความรู้เรื่องวังที่ชัดเจนขึ้นกับผู้อ่าน สุดท้ายนี้ งานเขียนชิ้นนี้จะไม่สามารถสำเร็จลงได้โดยหากผู้เขียนขาดความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติและเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พิพิธภัณฑเจ้าสามพระยา จังหวัดอยุธยาที่ช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้เขียน

René Théophile Laennec:

Théophile Laennec

René Théophile Laennec:

René Théophile Laennec, a French physician, invented the stethoscope in 1816, while working at the Hôpital Necker. He pioneered its use in diagnosing various chest conditions.

René Théophile Laennec เกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๗๘๑ ที่เมือง Brittany ในฝรั่งเศส บิดาเป็นอัยการศาลที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตทำงาน เมื่อมารดาเสียชีวิต บิดาได้แต่งงานใหม่ ลูกของ Laennec ซึ่งเป็นแพทย์ได้เข้ามาอุปถัมภ์และพาไปอยู่ด้วยที่คลินิกรักษาไข้ในเมือง Nantes ต่อมาด้วยการสนับสนุนของบิดาและการผลักดันของลูก Laennec จึงได้เข้าเรียนแพทย์ที่ Nantes เมื่อสำเร็จการศึกษา ได้ทำงานในโรงพยาบาล โดยรับผิดชอบงานพันแผลและทำความสะอาดบาดแผลของทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากการสู้รบที่เมือง Marengo และที่บริเวณเทือกเขา Alps ซึ่งงานเช่นนี้ Laennec รู้สึกว่าไม่สลักสำคัญอะไรเลย จึงคิดจะไปศึกษาต่อที่ปารีส และลูกก็สนับสนุนเต็มที่ว่าหลานไม่ควรใช้ชีวิตเป็นหมอในเมืองเล็กๆ เช่น Nantes ซึ่งไม่มีอะไรเด่น และควรไปศึกษาที่ Corvisart เพื่อจะได้เป็นแพทย์ผู้มีชื่อเสียง ในการเดินทางไปครั้งนี้บิดาได้ส่งเงินมาให้ ๖๐๐ ฟรังก์

ผู้ประดิษฐ์ Stethoscope: เครื่องฟังหน้าอก

โดย ศ.ดร.สุทัศน์ ยกส้าน

เมื่อ Laennec เดินทางถึงปารีสเขาได้สร้างชื่อเสียงโดย
แสดงความสามารถให้อาจารย์คือ Jean Corvisart แพทย์หลวงใน
จักรพรรดิ Napoléon Bonaparte เห็น โดยการวิเคราะห์อาการ
ของคนไข้ถูกว่าเป็นโรคหนองในช่องว่างทรวงอก (empyema)
ในขณะที่ François Joseph Victor Broussais ผู้เป็นนิสิตแพทย์
ที่ได้ร่ำเรียนกับ Corvisart มาโดยตลอดกลับคิดว่าคนไข้คนนั้นเป็น
โรคปอดอักเสบ (pneumonia)

การเสียหน้าครั้งนั้นทำให้ Broussais รู้สึกเจ็บแค้นมาก และ
ได้ตั้งปณิธานเป็นศัตรูกับ Laennec ตราบจนวาระสุดท้ายแห่งชีวิต
ของเด็กหนุ่มบ้านนอก

ปี ค.ศ. ๑๘๐๒ เป็นช่วงเวลาที่ Laennec กำลังเรียนกับ
Corvisart เขาได้เขียนรายงานเรื่องวิธีวิเคราะห์อาการเยื่อช่อง
ท้องอักเสบ (peritonitis) ซึ่งเป็นโรคที่ทำให้แพทย์ในสมัยนั้นสับสน
และงุนงงมาเป็นเวลานานแล้ว งานเขียนที่ละเอียด สมบูรณ์และ
ถูกต้องนี้ ได้ทำให้วงการแพทย์ในปารีสรู้สึกประทับใจมาก จากนั้น
Laennec ก็เริ่มมีชื่อเสียง และได้ผลิตงานวิจัยออกมาเรื่อยๆ

หลังสำเร็จการศึกษา Laennec หันมาสนใจเรื่องโรคหัวใจ
และโรคปอด ครั้นเมื่อได้เรียนรู้จาก Corvisart ว่าที่เมือง Graz
ในออสเตรียมีแพทย์คนหนึ่งชื่อ Auenbrugger ผู้มีวิธีวิเคราะห์
อาการโรคของคนไข้โดยใช้วิธีเคาะหน้าอก

Auenbrugger ผู้นี้เป็นแพทย์หลวงในจักรพรรดินี Marie
Thérèse แห่งอาณาจักรออสเตรีย ในวัยเด็กได้เคย

สังเกตเห็นบิดาผู้เป็นเจ้าของโรงเตี๊ยมว่า
เวลาต้องการหาปริมาณเบียร์
ในถังโดยไม่เปิดดู บิดาจะใช้นิ้ว
ตีดั้งเบียร์เพื่อฟังเสียงสะท้อน

และเสียงก้องจากตัวถัง เมื่อ Auenbrugger เติบโต และ เป็น
แพทย์ เขามีความคิดว่า ลำพังสายตาคงไม่เพียงพอที่จะช่วยแพทย์
ในการวิเคราะห์โรคของคนไข้ เพราะคนไข้ที่ป่วยด้วยโรคเดียวกัน
อาจแสดงอาการแตกต่างกัน และคนที่เป็นโรคแตกต่างกัน อาจ
แสดงอาการเหมือนกันก็ได้ Auenbrugger จึงใช้วิธีเคาะหน้าอก
คนไข้ทุกคนที่มารับการรักษาเพื่อฟังเสียงสะท้อน และ Auenbrugger
เป็นคนเล่นดนตรีเก่ง ดังนั้นหูของเขาจึงไวต่อคุณภาพเสียง
ที่ได้ยิน เมื่อเป็นเช่นนี้หูจึงเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์โรคคนไข้
ด้วย แต่วิธีของ Auenbrugger ก็ไม่ดีนัก เพราะเวลาอวัยวะที่อักเสบ
อยู่ลึกในโพรงอก เสียงสะท้อนจะไม่แตกต่างจากอวัยวะที่ทำงาน
ปกติ นอกจากนี้เวลาเขาซักถามให้คนไข้เล่าอาการ คำบรรยายของ
คนไข้อาจไม่ถูกต้อง และความทรงจำของคนไข้อาจคลาดเคลื่อน
ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้การวินิจฉัยโรคผิดพลาด อย่างไรก็ตาม
Auenbrugger ได้พบว่า คนไข้ที่เป็นวัณโรคปอด (phthisis) เวลา
เคาะหน้าอก เสียงสะท้อนที่ได้ยินจะสูง ส่วนคนไข้ที่มีโพรงใหญ่ใน
ปอด เวลาเคาะจะได้ยินเสียงเหมือนขมแตก

ประสบการณ์เหล่านี้ได้ชักนำให้ Auenbrugger เขียนตำรา
เล่มหนึ่งชื่อ “A New Invention which Enables the Physicians
to Detect the Diseases Hidden Within by the Percussion
of the Human Chest” แต่แพทย์ในสมัยนั้น (ค.ศ. ๑๗๖๑) ร้อยละ
๘๙ ไม่ได้สนใจอ่านเลย อีกร้อยละ ๑ ที่สนใจมีแพทย์คนหนึ่งชื่อ
Maximilian Stoll ซึ่งเป็นอาจารย์ของ Jean Corvisart ดังนั้นวิธีคิด
ของ Auenbrugger จึงถูกถ่ายทอดถึง Laennec ซึ่งไม่เห็นด้วยนัก
กับวิธีเคาะหน้าอกคนไข้ เพราะแพทย์บางคนมีลีลาการเคาะที่
รุนแรงจนคนไข้รู้สึกเจ็บ นอกจากนี้ Laennec ก็คิดว่าเสียงสะท้อน
ที่ได้ยินจากทรวงอกมิได้บอกสภาพการทำงานของอวัยวะอื่นๆ เช่น
หัวใจ ว่าเต้นถูกหรือผิดจังหวะเพียงใด ถ้าแพทย์คนนั้นไม่เอาหูแนบ
ที่หน้าอกคนไข้ แต่วิธีนี้ก็มิใช่เรื่องที่แพทย์สามารถทำได้ ถ้าคนไข้
เป็นผู้หญิง ดังการรักษาที่กระทำในปี ค.ศ. ๑๘๑๖ ซึ่งขณะนั้น
Laennec ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าแพทย์ที่โรงพยาบาล Necker
และถูกตามตัวไปรักษาหญิงอ้วนคนหนึ่งที่มีอาการเจ็บที่หน้าอก
ด้านซ้าย เธอแสดงอาการของคนเป็นโรคหัวใจ (angina
pectoris) เพราะเธอเป็นโสด ดังนั้นการจะเอา
หูแนบที่หน้าอกเธอเป็นเรื่องผิด
จรรยาบรรณของแพทย์

และแม้เธอจะอนุญาต

ก็ตาม Laennec ก็คงไม่ได้ยิน

เสียงอะไร เพราะเธออ้วนเหลือเกินจน

ไขมันในร่างกายเธออุดกั้นเสียงหัวใจเต้นจนหมด

แต่เพราะแผ่นกระดาษที่ Laennec นำม้วนนั้นบอบบาง และไม่มีศักดิ์ศรีพอที่แพทย์จะยอมรับเป็นอุปกรณ์แพทย์ ดังนั้น Laennec จึงดัดแปลงโดยนำท่อนไม้มาเจาะเป็นทรงกระบอกกลวง เพื่อใช้ฟังเสียงแทนแผ่นกระดาษม้วน แล้วคิดตั้งชื่ออุปกรณ์ใหม่นี้ว่า stethoscope ซึ่งมาจากคำกรีก stethos ที่แปลว่า หน้าอก ชื่อ stethoscope จึงติดมาจนทุกวันนี้ แต่สำหรับ Laennec แล้ว ชอบเรียกอุปกรณ์ของเขาเล่นๆ ว่า กระบอง

จากนั้นก็พัฒนาอุปกรณ์ให้ทำงานดีขึ้น โดยใช้กรวยไม้ติดที่ปลายข้างหนึ่งเพื่อโฟกัสเสียงให้ดังฟังชัดขึ้น ภายในเวลาสามปี Laennec สามารถฟังและจำแนกเสียงที่ปอดคนไข้ส่งออกมาว่า กำลังเป็นโรคชนิดใดได้ แต่เพราะแพทย์นอกกรุงปารีสไม่มีใครรู้จัก และมีอุปกรณ์นี้ใช้ Laennec จึงเขียนตำราเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์นี้ ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๘๑๙ หนังสือของ Laennec เรื่อง On Medicine Auscultation สองเล่มก็ออกวางตลาด ในราคาเล่มละ ๑๖ ฟรังก์ ในหนังสือทั้งสองเล่มนั้นมีการแนะนำวิธีใช้ stethoscope อย่างละเอียด

แม้แพทย์ส่วนมากจะไม่ชื่นชมอุปกรณ์ stethoscope แต่บรรดาคนไข้ไฮโซ เช่น Madame de Chateaubriand กลับศรัทธา เพราะแพทย์ที่รักษาเธอคิดว่า อาการไอเรื้อรังแสดงว่าเธอเป็นวัณโรค และเธอจะต้องเสียชีวิตในอีก ๓ เดือน แต่เมื่อ Laennec ใช้ stethoscope วิเคราะห์ เขากลับพบว่าเธอเป็นแค่หวัดเท่านั้น

เมื่อไม่มีทางออก Laennec จึงต้องคิดหนักและได้ไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะใกล้พิพิธภัณฑ์ Louvre ณ ที่นั้นเขาเห็นเด็ก ๔ คน กำลังเล่นกันอยู่ คนหนึ่งใช้ตะปูขีดแรงๆ ที่ปลายข้างหนึ่งของท่อนไม้ ให้เด็กอีกคนหนึ่งแนบหูที่ปลายอีกข้างหนึ่ง การทำเช่นนี้ได้ทำให้เด็กๆ ตื่นเต้นเพราะคนฟังสามารถได้ยินเสียงชัดเจน ข้อสังเกตนี้ทำให้ Laennec ได้ความคิด เพราะเขารู้ว่า เสียงสามารถเดินทางผ่านของแข็ง ของเหลว และอากาศได้ จึงวิ่งกลับโรงพยาบาลทันที แล้วหยิบกระดาษจากห้องทำงานม้วนเป็นทรงกระบอก จากนั้นก็ปักปลายเปิดข้างหนึ่งของกระบอกกระดาษตรงตำแหน่งหัวใจของคนไข้ แล้วเอาหูฟังเสียงที่ปลายอีกข้างหนึ่ง และพบว่า สามารถได้ยินเสียงหัวใจหญิงคนนั้นเด่นชัดเหมือนได้ยินเสียงคนพูด

ในขณะที่คนใช้หลายคนชื่นชมและยกย่อง Laennec ว่าเป็นหมอเทวดา ศัตรูเก่าของ Laennec คือ Broussais ก็ยังคงมีชีวิตอยู่ ทั้งๆ ที่เวลาผ่านไปนานถึง ๑๘ ปี Broussais นั้น มีบุคลิกทุกด้านตรงข้ามกับ Laennec อย่างสิ้นเชิง เช่น Laennec ผอม แต่ Broussais อ้วนและมีใบหน้าแดงก่ำ Laennec พูดด้วยน้ำเสียงเบาและช้า ส่วน Broussais พูดเสียงดังและพูดเก่ง และที่สำคัญ Broussais ยังจดจำความแค้นที่ตนมีเพราะถูก Laennec กระทำได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นเมื่อ Broussais อ่านตำราที่ Laennec แต่งและในตำรามีการพาดพิงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ ๑๘ ปีก่อน ถึง Laennec มิได้ใช้ชื่อ Broussais ในการเล่า แต่ Broussais ก็รู้ว่า Laennec หมายถึงตน จึงประกาศจะล้างแค้น Laennec ตราบจนชีวิตจะหาไม่

Broussais เอง ได้พัฒนาวิทยาการด้าน physiological medicine ขึ้นมา ซึ่งมีหลักการว่าโรคต่างๆ เกิดจากการที่อวัยวะในร่างกายถูกรบกวน หรือถูกทำลาย ดังนั้นในการรักษา แพทย์จึงต้องสนใจเรื่องอาหารการกินกับเรื่องการเจาะเลือดเสียออกจากร่างกายโดยให้ปลิงดูด ในการรักษาวินิจฉัย Broussais จึงนำปลิง ๓ ล้านตัว จากยังการเข้าประเทศเพราะมีคนไข้ที่มากมายศรัทธาการรักษาวินิจฉัย ส่วนวิธีของ Laennec ที่ใช้ฟังด้วย stethoscope นั้น Broussais คิดว่าเป็นวิธีของแพทย์ที่เสียสติ

การวิวาทเชิงวิชาการระหว่าง Broussais และ Laennec จึงเกิดขึ้นอย่างดุเดือด Laennec พูดไม่เก่ง สติการปราศรัยก็ไม่เร็วใจ จึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบทุกครั้งไป

ประเด็นที่ Broussais โจมตีหนัก คือ เขาได้กล่าวหาว่า Laennec สนับสนุนให้แพทย์วิเคราะห์โรคมากกว่ารักษาโรค แต่ Laennec ได้กล่าวแก้ว่า วิธีคิดของ Broussais เหลวไหล และไร้หลักการ

ในปีต่อมาเมื่อสุขภาพได้ทรุดโทรมลง Laennec รู้ดีว่าวาระสุดท้ายของชีวิตได้ใกล้เข้ามาแล้ว Laennec กับภรรยาจึงเดินทางออกจากปารีสเป็นครั้งสุดท้ายในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๒๖ เมื่อถึงบ้านเกิดที่ Brittany Laennec แพทย์หมดแรงเดิน จนภรรยาต้องเรียกแพทย์มาดูอาการ และแพทย์คนนั้นได้ใช้ stethoscope ตรวจดูอาการของ Laennec แล้วบอกว่า “ปกติ”

อีกสองชั่วโมงต่อมา Laennec ก็สิ้นใจ สิริอายุ ๔๕ ปี และได้ทิ้งผลงานที่ยิ่งใหญ่ให้วงการแพทย์ได้มีอุปกรณ์ใช้ในการวินิจฉัยโรค เพราะแพทย์ในสมัยนั้นไม่มีอุปกรณ์ใช้ในการตรวจเลย

หลังจากที่ Laennec จากโลกไปแล้ว

อุปกรณ์ stethoscope ได้วิวัฒนาการมา

ตามลำดับโดยในปี ค.ศ. ๑๘๒๖ Nicholas Comins

ได้เปลี่ยนทรงกระบอกไม้จากท่อนเดียวเป็นสองท่อน และให้แต่ละท่อนมีความยาวประมาณ ๗ นิ้ว

โดยท่อนไม้ทั้งสองโยงเชื่อมถึงกันด้วยท่อยางที่

ท่อนทั้งสองจึงสามารถวางท่ามุมกันเพื่อช่วย

ฟังสะดวก จากนั้น Comins ได้พัฒนาอุปกรณ์

ด้วยหูข้างเดียว ให้ใช้หู ๒ ข้างในการฟัง

๒ หลอดต่อไปสู่หูทั้งสอง

บิดโค้งได้

ให้แพทย์

นี้ จากการฟัง

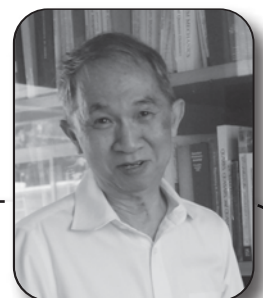
และมีหลอดยาง

ในปี ค.ศ. ๑๘๗๘

เมื่อมีการประดิษฐ์ไมโครโฟน

แพทย์ได้พบว่าถ้านำไมโครโฟนมาใช้ในเครื่องฟังหน้าอก สัญญาณเสียงที่ได้ยินจะฟังชัดขึ้น และเมื่อเอากระบัง (diaphragm) อย่างมาซึ่งปิดที่หูฟัง เสียงที่ผ่านมามีคุณภาพดีขึ้น

ณ วันนี้ stethoscope เป็นอุปกรณ์ที่ค่อนข้าง “โบราณ” แต่แพทย์ก็ยังนิยมพกพาติดตัวเวลาออกตรวจใช้ ทั้งๆ ที่อุปกรณ์นี้ทำงานสู้อุปกรณ์ราคาแพงอื่นๆ เช่น เครื่อง X-ray หรือ MRI ไม่ได้ เพราะ stethoscope เป็นอุปกรณ์ราคาไม่แพง สามารถให้ข้อมูลหลายๆ ได้อย่างรวดเร็ว แพทย์จึงสามารถลงความเห็นและตัดสินใจด้วยตัวคนเดียวได้ทันที stethoscope ที่ Laennec ประดิษฐ์จึงยังเป็นอุปกรณ์ที่ทรงความมหัศจรรย์ และเป็นสิ่งจำเป็นให้แพทย์ทุกคนทุกวันนี้ใช้ในการตรวจใช้

ศ. ดร. สุทัศน์ ยกส้าน

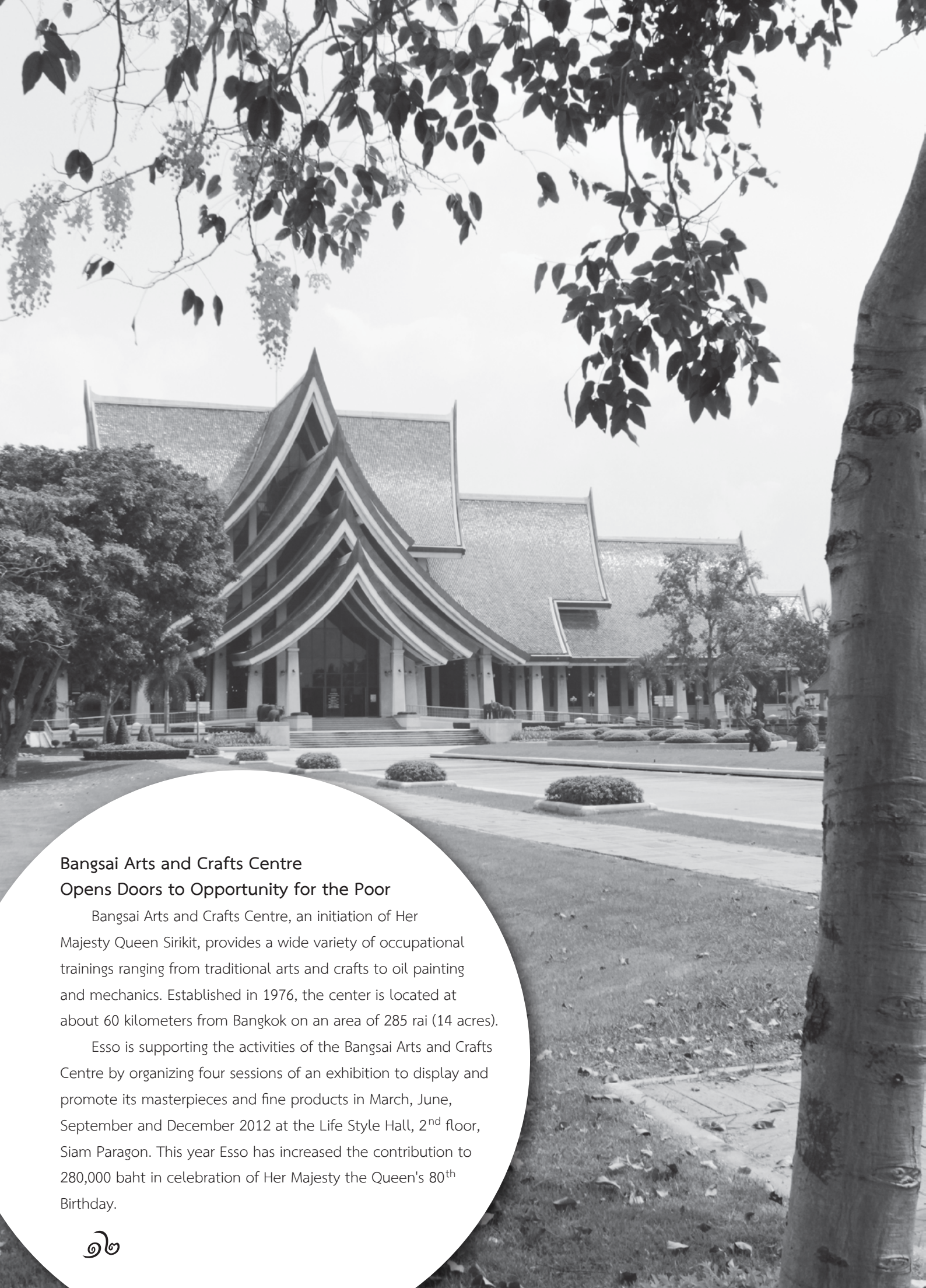
(นักฟิสิกส์ อาจารย์ และนักเขียนสารคดี)

สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มีผลงานด้าน

การสร้างทฤษฎีอธิบายสมบัติพื้นฐานบางประการของสภาพนำยิ่งยวด

ได้รับรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ในสาขาฟิสิกส์ทฤษฎี

นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ เมธีวิจัยอาวุโส และภาคีสมาชิกของราชบัณฑิตยสถาน

Bangsai Arts and Crafts Centre Opens Doors to Opportunity for the Poor

Bangsai Arts and Crafts Centre, an initiation of Her Majesty Queen Sirikit, provides a wide variety of occupational trainings ranging from traditional arts and crafts to oil painting and mechanics. Established in 1976, the center is located at about 60 kilometers from Bangkok on an area of 285 rai (14 acres).

Esso is supporting the activities of the Bangsai Arts and Crafts Centre by organizing four sessions of an exhibition to display and promote its masterpieces and fine products in March, June, September and December 2012 at the Life Style Hall, 2nd floor, Siam Paragon. This year Esso has increased the contribution to 280,000 baht in celebration of Her Majesty the Queen's 80th Birthday.

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

เรือนเพาะโอกาส แห่งชีวิต ให้คนไทยทุกคน

เรื่องโดย กนกมา สัตยาหุรักษ์
ภาพโดย สุนทร พดกษพิพัฒน์

เมื่อสามสิบปีที่แล้ว มณีจันทร์ สายด้วง ในวัยสิบหกปี บินจักรยานจากบ้านในตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดอยุธยา ด้วยหวังว่าจะมาทำงานทำในโรงงานแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากบ้านของเธอมานัก

วันนั้น เธอเพิ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แต่ด้วยครอบครัวฐานะยากจนทำให้เธอไม่มีโอกาสเรียนต่อ เด็กสาวได้แต่หวังว่าการมาทำงานในโรงงานแห่งนี้ ซึ่งกำลังประกาศรับสมัครคนงานทอผ้าจะช่วยให้เธอไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยตรากตรำจากการรับจ้างทำนา

เด็กสาวหารู้ไม่ว่าโรงงานทอผ้าแห่งนี้ จะกลายเป็นที่สร้างอาชีพ ซึ่งนอกจากให้ความมั่นคงในชีวิตแล้ว ยังทำให้เธอกลายเป็นช่างฝีมือที่อนุรักษ์ศิลปะอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย คือ การทอผ้าไหม

และสถานที่แห่งนี้ไม่ใช่โรงงาน หากคือที่สำหรับ “เพาะโอกาสแห่งชีวิต” ให้กับคนยากจน ผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทย

ที่นี่คือ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

มณีจันทร์ เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับโอกาสในชีวิตจากการเข้ามาสมัครทำงานเป็นช่างทอผ้าไหมในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร โดยเริ่มต้นจากการไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับผ้าไหม

“ที่มาสมัคร ก็เพราะเข้าใจว่าที่นี่เป็นโรงงาน เห็นเขาเปิดรับสมัครช่างทอผ้า เราก็เลยปั่นจักรยานมาลองสมัครดู เพราะเราเป็นคนโง่ๆ แถวนี่ แต่พอมาถึงจึงได้รู้ว่าเป็นที่ฝึกอาชีพ”

มณีจันทร์เริ่มต้นการเป็นช่างทอผ้าไหมโดยใช้เวลาเรียนรู้งานถึงหกเดือน จึง “เป็นงาน” และสามารถทอผ้าไหม โดยลอกตามลายที่ได้รับมา แต่กว่าจะถึงวันนั้น เธอยอมรับว่าเป็นงานที่ยาก และทำให้เธอเกือบถอดใจขอลาออกไปกลางคัน

“เพราะเป็นงานที่เราไม่เคยทำมาก่อนเลย ไม่รู้จักเครื่องไม้เครื่องมือ และเพื่อนๆ ที่มาสมัครพร้อมกัน ก็ไม่มีใครอยู่กับเราในช่วงแรกๆ เนื่องจากทุกคนต้องตามเสด็จพระองค์ฯ ไปตามที่ต่างๆ เราก็เป็นคนเดียวในแผนกนี้ที่พูดภาษากลาง คนอื่นๆ เขามาจากอีสานบ้าง เหนือบ้าง เขาก็มีเพื่อนที่พูดภาษาเดียวกัน ครูที่สอนงานก็ไม่ได้อยู่กับเราตลอดเวลา เราต้องเรียนรู้งานเอง ตอนนั้น เราเพิ่งสิบหก ก็เลยรู้สึกท้อ อยากเปลี่ยนแผนก แต่พี่เลี้ยงที่คอยดูแลซึ่งเป็นทหาร ก็ให้กำลังใจบอกให้เราอดทน”

ผลจากการอดทนและฮึดสู้กับความยากลำบากในการเรียนรู้งานทอผ้าไหม ทำให้มณีจันทร์สอบผ่านด้านยากของชีวิตมาได้

และจากวันนั้น เธอก็กลายเป็นช่างทอผ้าไหมที่ทอลายสวยสดงดงามตามที่ผู้อื่นออกแบบไว้ได้ทุกแบบ ทุกลาย ทั้งยังสามารถสรรค์สร้างลายได้เองด้วย

“ก็รู้สึกดีนะที่เราอดทน และเรียนรู้งานทำงานได้ เพราะอยู่ที่นี่ชีวิตก็เรียบง่าย แม้รายได้อาจจะไม่สูงมากนัก แต่ก็พออยู่พอกิน มีเวลาเหลือไปดูแลครอบครัว”

มณีจันทร์ คือตัวแทนของอีกหลายร้อย หลายพันชีวิตที่ได้มีโอกาสเข้ามาอยู่ในศูนย์ศิลปาชีพ เพื่อเลือกฝึกงานในแผนกต่างๆ ตามความถนัด ความชอบ และนำความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ได้รับไปประกอบอาชีพ เป็นไปตามพระราชประสงค์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงจัดให้มีการฝึกอบรมลูกหลานเกษตรกร ขาวนา ชาวไร่ ให้มีอาชีพเสริมด้วยการผลิตงานศิลปาชีพ งานช่างฝีมือด้านศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาทั้งด้านฝีมือและศิลปหัตถกรรมให้ดีขึ้นสู่ความเป็นเลิศและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของศิลปกรรมไทย

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ เป็นหน่วยงานหนึ่งของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๒๗ เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๒๓ รัฐบาลได้ถวายที่ดินจำนวน ๗๕๐ ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินในเขตที่ดินปฏิรูปเพื่อการเกษตรกรรม แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๔ รอบ มีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงพื้นที่ รวมทั้งหน่วยงานราชการต่างๆ ร่วมสนับสนุนโครงการ และมีการปรับปรุงขยายพื้นที่เพิ่มอีก ๒๐๐ ไร่เศษ

มาถึงวันนี้ กว่าสามสิบปีของการดำเนินงาน คนรุ่นแล้วรุ่นเล่า ที่สนใจในงานช่างฝีมือได้ผลัดกันเวียนเข้ามาฝึกอาชีพตามแผนกต่างๆ ทั้งสิ้น ๓๑ แผนก จนสามารถนำไปประกอบอาชีพเพื่อเป็นรายได้เสริม หรือเป็นรายได้หลักให้กับทั้งตนเองและครอบครัว

หากใครเคยมาเยี่ยมชมศูนย์ศิลปาชีพบางไทรแห่งนี้ ย่อมทราบว่าศูนย์แห่งนี้มีสถานที่น่าสนใจหลายแห่งภายในศูนย์ ซึ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม และกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดอยุธยา เช่น

ศาลาพระมิ่งขวัญ อาคารไทยทรงประยุกต์ จตุรมุขสูง ๔ ชั้น ตั้งตระหง่านอยู่กลางศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ชั้นล่าง เป็นศูนย์สาธิตการผลิตงานและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ ที่เป็นผลงานของผู้เข้ารับการอบรมจากแผนกต่างๆ รวมทั้งยังมีผลิตภัณฑ์ของโครงการอื่นๆ จำหน่ายด้วย ส่วนชั้นที่ ๒ และ ๓ เป็นห้องแสดงนิทรรศการผลงานศิลปาชีพชั้นยอดเยี่ยม ซึ่งเป็นผลงานของเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้รับรางวัลจากการประกวดทั้งระดับประเทศและต่างประเทศ จัดแสดงไว้ให้นักท่องเที่ยวชม

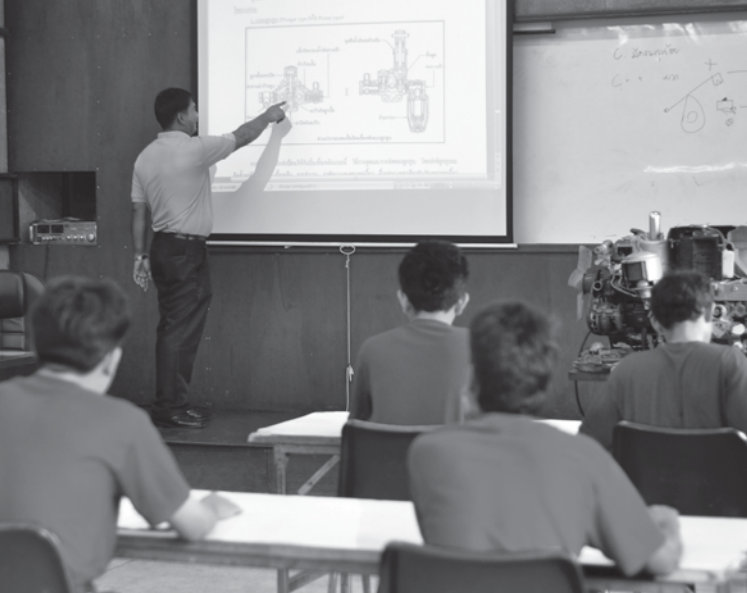
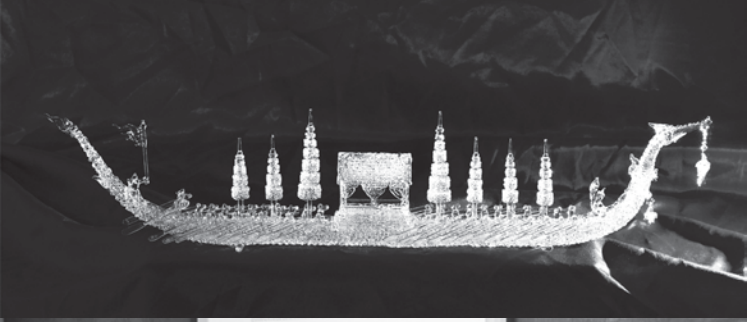
พระตำหนัก เป็นเรือนไทยกลาง ใต้ถุนสูง มีความสวยงามตามแบบฉบับเรือนไทยดั้งเดิม สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทุกพระองค์

วังปลา เป็นสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำจืด แสดงการอยู่อาศัยร่วมกันของปลาน้ำจืดชนิดต่างๆ ที่เป็นปลาพื้นเมืองของไทย

สวนนก ดำเนินงานโดยมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นกรงนกขนาดใหญ่ที่จัดสภาพแวดล้อมเหมือนธรรมชาติ ภายในสวนมีนกพันธุ์ต่างๆ ที่หาชมได้ยากกว่า ๗๐ ชนิด รวมทั้งสัตว์ป่าอื่นๆ เช่น แมวดาว เก้ง งูเหลือม งูหลาม

นอกจากนั้น ยังมีหมู่บ้านศิลปาชีพ ที่ดูแลโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีร้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว และศาลาอาหาร สำหรับผู้มาฝึกอาชีพ

แต่สถานที่สำคัญยิ่ง อันถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของศูนย์ศิลปาชีพ คือ อาคารฝึกอบรมศิลปาชีพ ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมของแผนกต่างๆ รวม ๑๖ อาคาร เปิดให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าชมวิธีการฝึกอบรมศิลปาชีพ ทั้ง ๓๑ แผนก

สถานที่แห่งนี้เองเป็นเสมือน เรือนเพาะโอกาสแห่งชีวิต ให้กับเยาวชนจำนวนมากที่ยากไร้ ได้มีวิชาชีพติดตัวโดยใช้เวลาในการเรียนรู้ด้านทฤษฎีไม่นาน เพียงหกเดือนถึงหนึ่งปี เมื่อจบแล้วทุกคนจะได้รับใบประกาศนียบัตรติดตัวไปใช้สมัครงานหรือประกอบอาชีพได้ หากใครใฝ่รู้อยากมีวิชาชีพเสริมในด้านอื่น ก็ยังคงเรียนต่อได้เรื่อยๆ ในแผนกต่างๆ เพราะศูนย์ฯ แห่งนี้เปิดรับนักเรียนตั้งแต่อายุ ๑๕ ถึง ๖๐ ปี

ที่แผนกเป่าแก้ว **ยรรยง บุญประสิทธิ์** เยาวชนวัย ๑๗ ปี เข้ามาเป็นหนึ่งในสมาชิกของศูนย์ฯ ตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี หลังจบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากอำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยการชักชวนจากน้าชาย ด้วยสาเหตุต่างๆ สั้นๆ แต่ดึงดูดใจเขา คือ “ที่นี่เรียนฟรี ยังมีที่พักและเบี้ยเลี้ยงให้ด้วย”

หลังจากได้รับคำชวนเช่นนี้จากน้าชาย ยรรยงตัดสินใจไปสมัครเรียนตามคำประกาศของสำนักงานพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน จังหวัด กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสถานที่ที่เปิดรับสมัครผู้มีรายได้น้อยและยากจน เข้าเป็นนักเรียนศิลปาชีพบางไทร

เมื่อมาถึงศูนย์แห่งนี้ ทุกคนจะมีโอกาสทดลองเรียนแผนกที่ตนเองสนใจเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ในตอนเปิดภาคเรียน ก่อนตกลงใจว่าจะเรียนต่อที่แผนกเดิม หรือจะย้ายแผนก แต่หลังจากหนึ่งสัปดาห์ผ่านไป ต้องเรียนที่แผนกนั้นจนจบหลักสูตร จึงจะสามารถไปเรียนต่อที่แผนกอื่นได้

“ก่อนผมจะมาอยู่แผนกเป่าแก้ว ก็เคยอยู่แผนกช่างโลหะมาก่อน เรียนจบหลักสูตรแล้ว ก็มาเรียนต่อที่แผนกนี้”

ยรรยงบอกว่าเขาตัดสินใจเลือกเรียนแผนกนี้เพราะเป็นแผนกที่เรียนแล้ว นำไปประกอบเป็นอาชีพหลักได้อย่างรวดเร็ว ชิ้นงานที่ผลิตเป็นชิ้นขนาดเล็ก ไม่ต้องใช้เวลามาก แต่กว่าจะผลิตขึ้นมาได้ เขาก็ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการยืดแก้วที่เป่าแล้วล้มเหลวหลายต่อหลายครั้ง จนในที่สุด หลังจากใช้เวลาอยู่ประมาณสองสามเดือน เขาก็สามารถเรียนรู้ที่จะเป่าแก้วให้เป็นรูปร่างอย่างใจนึก

ที่แผนกเป่าแก้วนี้เอง ครูผู้สอนและดูแลนักเรียน เดิบโตจากการเป็นนักเรียนที่ต้องการคำแนะนำจากผู้หนึ่ง แต่ด้วยความสามารถกลับทำให้เขาพัฒนาตนเองจากนักเรียนมาเป็นผู้ช่วยสอนได้โดยใช้เวลาเพียงหนึ่งปี นั่นคือ **สมิตรี เกตุโถม** อาจารย์ศิลปาชีพแผนกช่างเป่าแก้ว

สมิตรี ย้อนรำลึกถึงครั้งที่ตนเองเป็นนักเรียนเป่าแก้วว่า เขาก็เช่นเดียวกับยรรยง เริ่มจากการทดลองไปเรียนในแผนกอื่นมาก่อน คือ แผนกช่างแกะสลักไม้ แต่พบว่าตนเองไม่ถนัด และอยากทำงานฝีมือขนาดเล็ก จึงมาลงเอยที่แผนกเป่าแก้วนี้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และได้เลื่อนขั้นเป็นผู้ช่วยสอนใน ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จนถึงวันนี้ มีนักเรียนที่เป็นลูกศิษย์ผ่านมือมา ๗๗ รุ่นแล้ว

ไม่ว่า ยรรยงอาจได้เดินตามรอยของอาจารย์ที่สอนตนเอง มา โดยพัฒนาฝีมือและกลายเป็นอาจารย์ผู้หนึ่งในศูนย์ฯ แห่งนี้ ก็เป็นไปได้

นอกเหนือจากจะมีการฝึกอบรมผู้เรียนให้กลายเป็นช่างฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่ออนุรักษ์มรดกแห่งความเป็นไทยแล้ว ศูนย์ศิลปาชีพยังมีแผนกช่างวิชาชีพ นั่นคือ แผนกช่างเครื่อง-ยนต์ ที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักการซ่อมและบำรุงรักษาเครื่องยนต์ การเกษตร เครื่องยนต์รถยนต์ และเครื่องยนต์รถจักรยานยนต์

มิลวายุ ทาคา ชายหนุ่มอายุ ๑๖ ปี จากอำเภอลอง จังหวัดแพร่ ได้เข้ามาเรียนในแผนกนี้ พร้อมกับเพื่อนเยาวชนชายที่สนใจในเรื่องเครื่องยนต์กลไก เพราะต้องการนำไปประกาศนียบัตรที่ได้รับไปใช้เพื่อทำงานในอู่รถยนต์

“บ้านทำนา ผมก็ไม่มีอะไรทำหลังจากจบ ม. ๓ เพื่อนชวนเลยมาเรียนที่นี่ ซึ่งให้เรียนทฤษฎีสองเดือน ปฏิบัติสี่เดือน เกี่ยวกับเครื่องยนต์เล็ก เครื่องยนต์มอเตอร์ไซด์ เครื่องยนต์รถไถ ผมก็อยากได้ใบประกาศเพื่อไปทำงานหาประสบการณ์ในอู่ซ่อมรถสักพัก แล้วก็วางแผนว่าจะกลับไปเปิดอู่ซ่อมรถที่บ้านของผมเอง”

นั่นคือแผนการในชีวิตของมิลวายุ ซึ่งไม่ต่างจากเยาวชนอีกมากมายที่พากันมาสมัครเรียนเป็นนักเรียนของศูนย์ฯ แห่งนี้

ไม่เพียงเปิดโอกาสให้เฉพาะเยาวชนที่มีร่างกายสมบูรณ์เท่านั้น แต่ศูนย์ฯ ยังเปิดโอกาสแห่งชีวิตที่จะได้ฝึกวิชาชีพช่างฝีมือไทยเพื่อแผ้วถางผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อีกด้วย

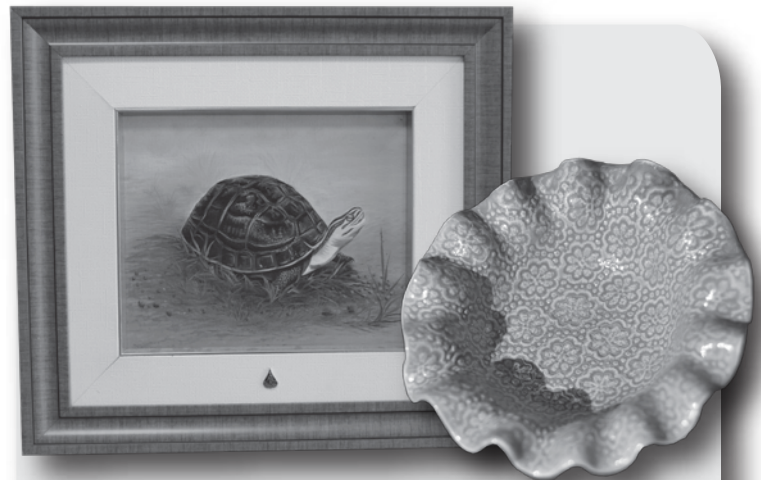
หนึ่งในผู้พิการที่ได้รับโอกาสในการเข้าฝึก เพื่อเป็นช่างวาดภาพสีน้ำมัน คือ **อิทธิเบศ สนิ** ชายหนุ่มวัย ๔๘ ปีที่เข้ามาฝึกฝนตนเองเป็นจิตรกรได้สามปีกว่าแล้ว

“ผมเคยใช้ชีวิตเป็นพ่อค้าพระเครื่องมาก่อน แต่มีคนชักชวนให้ลองมาฝึกงานฝีมือที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ ก็เลยสมัครมาทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมของจังหวัดสิงห์บุรี เพราะผมเป็นคนที่นี่ ผมไม่มีความรู้เรื่องสีเลย ไม่เคยรู้จักกระทั่งแม่สีว่าคืออะไร ก็ใช้เวลาฝึกอยู่นาน จนตอนนี้สามารถวาดรูปได้คล่องแคล่วมากขึ้น และผลงานที่ทำเสร็จก็จะถูกนำไปขายที่ศาลาพระมิ่งขวัญในศูนย์ฯ รวมทั้งไปขายตามงานต่างๆ เวลาศูนย์ฯ ไปออกงาน”

อิทธิเบศค้นพบว่า การได้มาใช้ชีวิตเป็นนักเรียนประจำ มีเบี้ยเลี้ยง และมีรายได้จากผลงานที่ทำนั้น ทำให้เป็นคนมีวินัยที่รู้จักรับผิดชอบตนเอง เช่นเดียวกับนักเรียนอีกหลายร้อยคนที่กำลังใช้ชีวิตและฝึกอาชีพในศูนย์ฯ แห่งนี้ตามแผนกต่างๆ ไปพร้อมกับเขารวมทั้งหลายพันคนที่เคยศิษย์เก่าจากศูนย์ฯ แห่งนี้ นำความรู้ออกไปประกอบอาชีพ

ที่เป็นเช่นนี้ได้ เพราะศูนย์ศิลปาชีพบางไทร “เพาะโอกาสแห่งชีวิต” ให้กับลูกหลานเกษตรกรที่ยากไร้ได้แสดงฝีมือของตนเองให้ผู้คนทั่วทั้งโลกได้ประจักษ์ถึงความเป็นช่างฝีมือที่ฝังอยู่ในสายเลือดของคนไทย ดังพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงตรัสไว้ว่า

“ข้าพเจ้านั้นภูมิใจเสมอว่าคนไทยมีสายเลือดของช่างฝีมืออยู่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นชาวนาชาวไร่หรืออาชีพใด อยู่สารทิศใด คนไทยมีความละเอียดอ่อนและฉับไวต่อการรับศิลปะทุกชนิด ขอเพียงแต่ให้เขามีโอกาสได้เรียนรู้และฝึกฝน เขาก็จะแสดงความสามารถออกมาให้เห็นได้”

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จัดตั้งขึ้นในเขตที่ดินปฏิรูปเพื่อการเกษตรกรรม ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดอยุธยา มีเนื้อที่ประมาณหนึ่งพันไร่ ศูนย์ศิลปาชีพมุ่งฝึกอาชีพเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละวัน เริ่มการฝึกอบรมตั้งแต่วันที่ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น. และหยุดพัก ๑ วันในแต่ละสัปดาห์ โดยแบ่งการฝึกอบรมออกเป็นแผนกต่างๆ รวมทั้งสิ้น ๓๑ แผนก ได้แก่

แผนกช่างเครื่องเรือนไม้ แผนกช่างปั้นตุ๊กตาชาววัง แผนกช่างตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร แผนกช่างเครื่องยนต์ แผนกช่างเครื่องหนัง แผนกช่างสานผักตบชวา แผนกช่างเป่าแก้ว แผนกช่างประติมากรรม แผนกช่างโลหะ แผนกช่างเครื่องเรือนหวาย แผนกช่างเครื่องเคลือบดินเผา แผนกช่างประดิษฐ์ แผนกช่างจิตรกรรมประยุกต์ แผนกช่างประดิษฐ์หัวโขน แผนกโขนนาการ แผนกช่างแกะสลักไม้ แผนกช่างบาติก แผนกช่างวาดภาพสีน้ำมัน แผนกช่างเจียรไนพลอย แผนกช่างภาพกระจกสี แผนกช่างปั้นดอกไม้ขนมปัง แผนกช่างบ้านทรงไทย แผนกช่างทอผ้าไหม แผนกช่างเขียนภาพลายไทย แผนกช่างทอผ้าลายตีนจก แผนกช่างสอดย่านลิเภา แผนกช่างจักสานไผ่ลายขีด แผนกขนมไทย แผนกช่างดอกไม้ประดิษฐ์ แผนกช่างปักผ้า แผนกช่างฝังมุก

กษมา สัตยาทรักษ์

อีศอชีพอิสระที่เกี่ยวข้องกับการเขียนและการแปลมาตั้งแต่จบปริญญาตรี จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนถึงปัจจุบัน

“

พระราชประสงค์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ
ที่ต้องการให้มีการฝึกอาชีพงานฝีมือศิลปะไทยนั้น
นอกจากจะให้ทุกคนมีอาชีพเสริมติดตัวเพื่อยกระดับ
คุณภาพชีวิตแล้ว พระองค์ยังประสงค์ให้ทุกคน
ที่เรียนที่นี่นำความรู้ที่ได้กลับไปเผยแพร่ในชุมชนของตนเอง
เพื่อเป็นการสานต่องานฝีมือของไทยเราให้สืบไป
ทำให้ลดอัตราการว่างงานของประเทศลงไปทางอ้อม
และยังทำให้ผู้คนไม่ต้องย้ายถิ่นอาศัยด้วย

”

พลเอกเกียรติศักดิ์ พะลายานนท์
รองประธานกรรมการบริหาร
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

๑

๒

๓

๔

ตุ่มสามโคก
ตุ่มน้ำพิพัฒน์สัตยา
เครื่องแผ่นดิน
กรุงศรีอยุธยา

๕

โดย วีรวัฒน์ วงศ์สุปไทย

ขั้นตอนการปั้นตุ่มสามโคก (อีเล้ง)
ที่บ้านสามโคก

พระราชพิธีศรีสังฆทาน คือ พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เป็นพระราชพิธีใหญ่สำหรับแผ่นดินสืบมาแต่โบราณ เป็นพระราชพิธีอันเป็นมงคลแห่งความสวัสดี ใช้น้ำเป็นเครื่องกำหนด เป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับแผ่นดินและสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและเป็นศูนย์กลางของพระราชอาณาจักร เป็นการตักน้ำที่แห่งด้วยพระแสงราชศัสตราเพื่อให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการตักน้ำสาบานว่าจะจงรักภักดีและซื่อตรงต่อพระมหากษัตริย์และพิธีสวดสาปแช่งด้วยการโหมอ่านลิลิตโองการแช่งน้ำ พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยานี้ ไทยได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย มีการประกอบพระราชพิธีนี้มาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอู่ทองปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ปรากฏหลักฐานในกฎหมายตราสามดวง เรียกชื่อพระราชพิธีว่า “ถวายบังคมถือน้ำพระพิพัฒน์” กำหนดให้เดือน ๑๐ ถือน้ำเป็นพระราชพิธีสำคัญในการปกครองมีการกำหนดโทษข้าราชการที่ไม่ได้มาถือน้ำถึงตาย ยกเว้นผู้ที่เจ็บป่วย และมีข้อห้ามใส่แหวนนาฬิกาแหวนทองร่วมในพิธี ห้ามกินอาหารก่อนเข้าพิธี หากผู้ใดตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาแล้วยื่นต่อให้แก่กันหรือดื่มแล้วเททิ้ง โดยไม่เทใส่หม้อมีโทษเป็นกบฏ พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาในสมัยอยุธยาจะประกอบพิธีนี้ในวาระต่างๆ ๔ วาระด้วยกัน คือ

- พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาเมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสวยสิริราชสมบัติ เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน
- พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาประจำปี กระทำปีละ ๒ ครั้ง เดือนห้าและเดือนสิบ เพื่อเป็นการตรวจสอบบรรดาข้าราชการและเจ้าเมืองต่างๆ หากผู้ใดไม่เข้าร่วมก็จะถือว่าเป็นกบฏและเป็นการสร้างความสามัคคีแก่ข้าราชการที่ได้มาพบปะกันด้วย
- พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในสงคราม เป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดินและประเทศชาติที่ได้เสียสละชีวิตในการออกศึกสงครามและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่ได้ตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ก่อนออกไปทำศึกสงคราม
- พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในทางการเมือง ถือน้ำเป็นการประสาธน์และสร้างความมั่นคงทางการเมืองของบรรดาหัวเมืองต่างๆ ให้อยู่ภายในพระราชอำนาจของเมืองหลวง

๑. วิหารหลวง วัดพระศรีสรรเพชญ์ สถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ครั้งแผ่นดินกรุงศรีอยุธยา
๒. ตุ่มสามโคกขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนฐานดอกบัว หน้าโบราณสถานเตาเผา ตุ่มสามโคก ที่บ้านสามโคก ต.สามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี
๓. เศษครก อ่าง ตุ่ม ที่พิพิธภัณฑสถานโบราณสถานโคกเตาเผาตุ่มสามโคก
๔. โบราณสถานโคกเตาเผาตุ่มสามโคก ต.สามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี ที่กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ
๕. ตุ่มสามโคกที่พบในเตาเผาตุ่มสามโคก ในโครงการขุดแต่งเตาของกรมศิลปากร ปี พ.ศ. ๒๕๕๔

Samkok Earthen Jar

The ancient oath-taking ceremony, Pitpat Sattya Water Ceremony, was one of the important activities during the Absolute Monarchy since Ayutthaya period. Samkok earthen jars were used to contain sacred water in the ceremony.

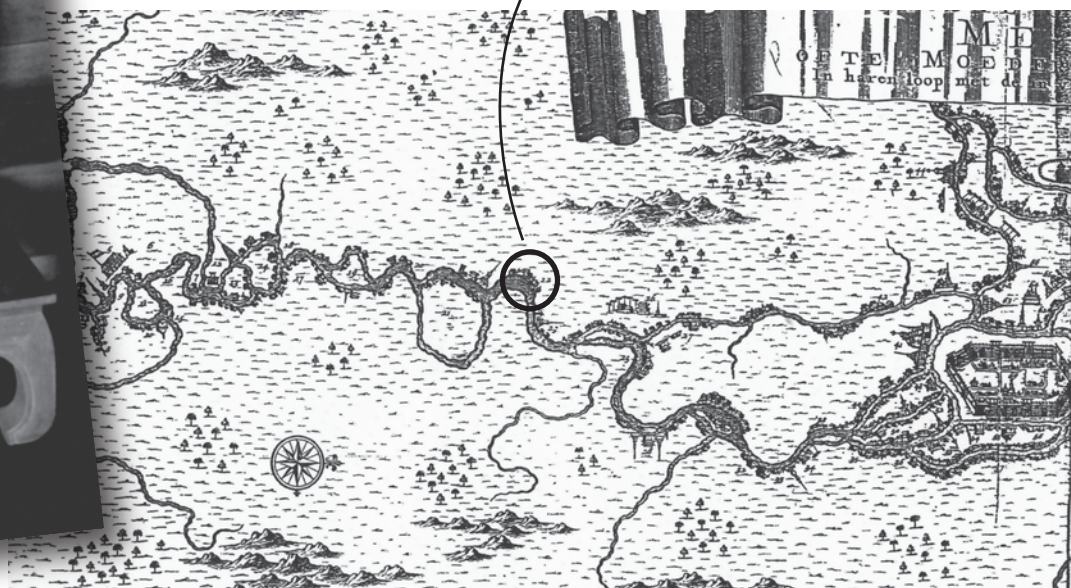
ตุ่มสามโคกตุ่มน้ำพิพัฒน์สัตยาครั้งแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาที่บันทึกไว้ในคำให้การขุนหลวง วัดประดู่ทรงธรรมว่าด้วยธรรมเนียม ถือน้ำ “ตุมอีเล็ง” ตุ่มดินเผาเนื้อดินสีแดงส้มไม่เคลือบน้ำยาทรงกลม ก้นแบนกลมปากกลม กลางป่อง ตุ่มน้ำของชาวมอญที่ได้นำความรู้ช่างปั้นเครื่องปั้นดินเผาจากเมืองเมาะตะมะ เข้ามาก่อนตั้งเตาเผาตุ่มในแผ่นดินสยามครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งภายหลังนิยมเรียกชื่อเป็นไทยว่า “ตุ่มสามโคก” ตามชื่อบ้านชื่อบางที่ผลิต สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เชิญมาตั้งในพิธีเป็นสิ่งของสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นภาชนะบรรจุน้ำในการตักน้ำถวายสัตย์มี ๕ อย่างด้วยกันคือ ๑. พระเต้า ๒. นางเล็ง ๓. ขันสาคร ๔. บาตรดินเผา ๕. พระสังข์ ภาชนะทั้ง ๕ อย่างที่เป็นภาชนะบรรจุน้ำพิพัฒน์สัตยานั้น “นางเล็ง” นับเป็นภาชนะที่บรรจุน้ำได้มากที่สุด พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาในสมัยกรุงศรีอยุธยาจัดขึ้นในพระมหาวีหารปราสาทปราสาทในวัดพระศรีสรรเพชญ์อารามในพระบรมมหาราชวังกรุงศรีอยุธยา ด้วยพิธีทางพุทธศาสนาและพิธีศาสตร์ไสยเวทโอมอ่านโองการแช่งน้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องต้นทรงพระมหาพิชัยมงกุฎ เสด็จมาเป็นประธานข้าราชการฝ่ายหน้าฝ่ายใน ถือนพานรองชั้นหมากรูปเทียน ข้าวตอกดอกไม้ ถวายบังคมพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้ารามธิบดีศรีสุนทรบรมนารถบพิตรพุทธเจ้าอยู่หัวอุทุมพรก่อนแล้วมารับน้ำพิพัฒน์สัตยา ฝ่ายหน้ารับ

พระราชทานน้ำข้างหน้าพระลานพระมหาวีหารปราสาทปราสาทฝ่ายในรับพระราชทานถือน้ำตามระเบียบและหลังพระมหาวีหารปราสาทปราสาทในวัดพระศรีสรรเพชญ์อาราม

เตาสามโคก เตาเผา “ตุ่มสามโคก” ตั้งอยู่ในตำบลสามโคก อำเภอสามโคก กลุ่มเตาเผาตุมสามโคกตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาหน้าวัดสิงห์ บริเวณที่เป็นที่ตั้ง “เมืองสามโคก” บ้านเมืองเก่าในสมัยอยุธยาที่ชาวมอญอพยพหลบภัยสงครามเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารแผ่นดินสยามสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดเกล้าให้ชาวมอญไปตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยที่สามโคก หลักฐานการก่อตั้งเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญสามโคกมีปรากฏอยู่ในแผนที่ที่ฝรั่งต่างชาติเขียนขึ้นในสมัยอยุธยาแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ (พระสรรเพชญ์ที่ ๙) เขียนโดยบาทหลวง “ฟร็องซัววาลเลนไทน์ (François Valentijn) ชาวฮอลันดา บาทหลวงประจำโบสถ์ของบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลันดา (เว.โอ.เซ) ในปี พ.ศ. ๒๒๖๙ แผนที่รวมอยู่ในหนังสือ Oud en Nieuw Oost – Indien ภาค ๓ เล่ม ๒ พิมพ์ที่กรุงดอร์เดรทและกรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ เขียนแผนที่ประกอบภาพเส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ปากอ่าวสยามไปถึงหัวเมืองเหนือ แสดงให้เห็นสภาพกรุงศรีอยุธยา วัดวาอาราม ถนนหนทางและบ้านเรือนที่ปลูกเรียงรายหนาแน่นตลอดสองฟากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและให้รายละเอียด

ตุ่มสามโคก
ตุ่มน้ำพิพัฒน์สัตยา
ครั้งแผ่นดินกรุงศรีอยุธยา

หมู่บ้านอีเล็ง (ตุมสามโคก)

เกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านริมฝั่งแม่น้ำไวรรมทั้งสิ้น ๑๐๑ หมู่บ้านและในหมายเลข ๒๒ มีชื่อหมู่บ้าน “Potte – Bakkers Dorp” ก็คือหมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งตั้งอยู่ตรงบริเวณคั้งแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ซึ่งในแผนที่ฝรั่งฉบับอื่นๆ ที่ทำขึ้นในสมัยอยุธยาจะใช้คำว่า “Samkoc” ก็คือบริเวณที่ตั้งเมืองสามโคกนั่นเอง หลักฐานสำคัญอีกประการหนึ่งคือ โบราณสถานเนินดินโคกเตาเผาเครื่องปั้นดินเผาและเศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่แตกกระจัดกระจายโดยรอบเตาเผา การขุดค้นศึกษาทางโบราณคดีที่เตาสามโคกดำเนินการโดยสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๒ สุพรรณบุรี กรมศิลปากร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานีเริ่มดำเนินการเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ผลการขุดค้นเนินซากเตาหมายเลข ๑ พบเนินซากเตาปรากฏอยู่ ๔ เตามีการสร้างเตาทับซ้อนกัน เป็นเตาแบบเตาระบายความร้อนแนวนอนชนิดห้องเดียวเรียกว่า “เตาประทุน” ภาชนะที่พบมีหลายชนิด เช่น ครก กระปุก หวด จานชาม ตะคัน เตา ฝาหม้อ อ่าง ตุ่ม เตาเผาตุ่มสามโคกนี้เริ่มการผลิตประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๓-๒๔ และเริ่มผลิตอีกครั้งราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๕

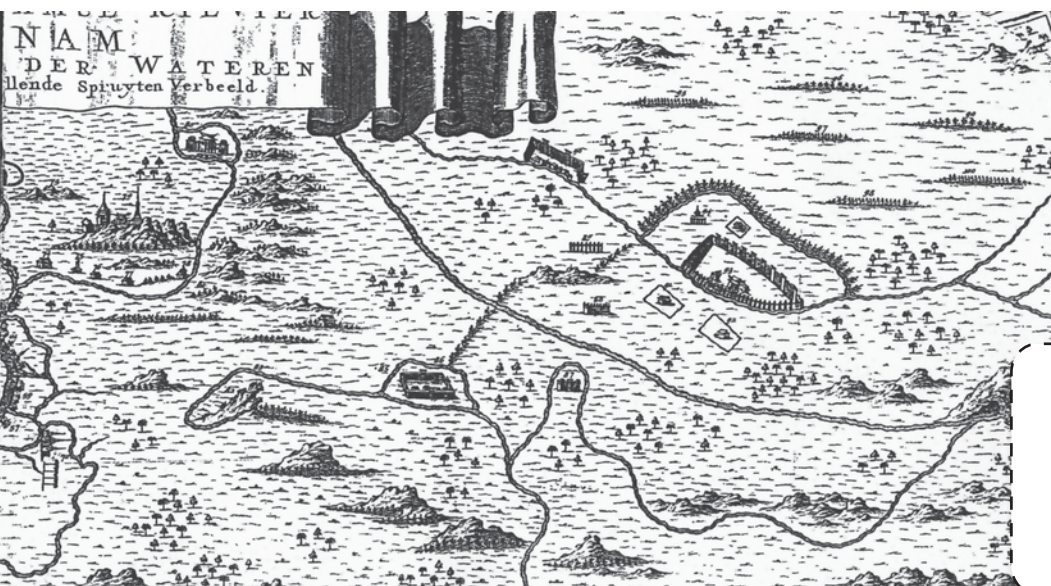
ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาของมอญจากเตาสามโคกที่ผลิตสืบต่อเนื่องกันมาอย่างไม่ขาดสาย จากสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัยรัตนโกสินทร์คือ “อีเล้ง” “นางเล้ง” หรือที่เรียกกันภายหลังตามชื่อบ้านนามเมืองที่ผลิตว่า “ตุ่มสามโคก” ซึ่งเป็นภาชนะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของเตาสามโคกที่ผลิตจากเตาแห่งนี้มีการผลิตต่อเนื่องมาจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓) “นายโมรา” ทหารกรมมหาดเล็กตลกหลวง มีหน้าที่อ่านหนังสือตลกถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เวลาทรงเครื่องใหญ่ได้ตามเสด็จประพาสพระราชวัง

บางปะอินทางเรือขึ้นไปตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ ผ่านเมืองสามโคกได้แต่นิราชไว้ความว่า

...“หนึ่งโคกเขตซื้อตั้ง	เมืองปทุม
มอญมากกว่าไทยคุม	พวกพ้อง
ทำอิฐโอ่งอ่างชุม	ตาลดก ดงนา
ยลแต่มอญไม่ต้อง	จิตเพื่อเสมอสมร”...

ต่อมาภายหลังชาวรามัญเมืองสามโคกได้เลิกร้างการผลิตไป คงเหลือแต่เพียงเนินดินโคกเตาสามโคก โดยย้ายการผลิตตุ่มสามโคกไปที่เกาะเกร็ดเมืองนนทบุรี ชาวรามัญที่เกาะเกร็ดได้ขยายการผลิตตุ่มสามโคกขึ้นเป็นจำนวนมากและได้นำไปขายขึ้นล่องตามลำน้ำไปทั่วทุกภาค ลักษณะตุ่มสามโคกที่เกาะเกร็ดมีการตกแต่งปากและไหล่ของตุ่มให้สวยงามด้วยลายเกลียวเชือกลายกลีบบัวลายเครือเถา ลายกนก รูปทรงของตุ่มก็สูงเพรียวขึ้น กลางป่องน้อยลง เทคนิคการผลิตดีขึ้นสามารถผลิตตุ่มขนาดใหญ่ๆ ได้

ปัจจุบันนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของ “ตุ่มสามโคก” แหล่งกำเนิดพื้นที่เทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ไว้แล้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จะหาชมตุ่มสามโคกของเก่าได้ที่วัดสิงห์ วัดแจ้ง วัดสามโคก วัดสะแก และตุ่มสามโคกขนาดใหญ่ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ตามบ้านเรือนหาได้้น้อยมาก คงเหลือตุ่มสามโคกเตาเกาะเกร็ด และจะหมดไปในที่สุดด้วยวิวัฒนาการทางเทคนิคของโถ่งดินเผาเคลือบผิวหน้าหนักเบาของช่างชาวจีน “โถ่งเชียงไฮ้” ซึ่งผลิตจาก “ซูโจว” มณฑลเจียงซู ซึ่งได้รับความนิยมจนติดตลาดการค้าแทนตุ่มสามโคกด้วย “โถ่งมังกร” เมืองราชบุรีที่ชาวมอญเมืองสามโคกรับมาขายสืบทอดแทนตุ่มสามโคกจนถึงปัจจุบันนี้

วีรวัฒน์ วงศ์คุปไทย

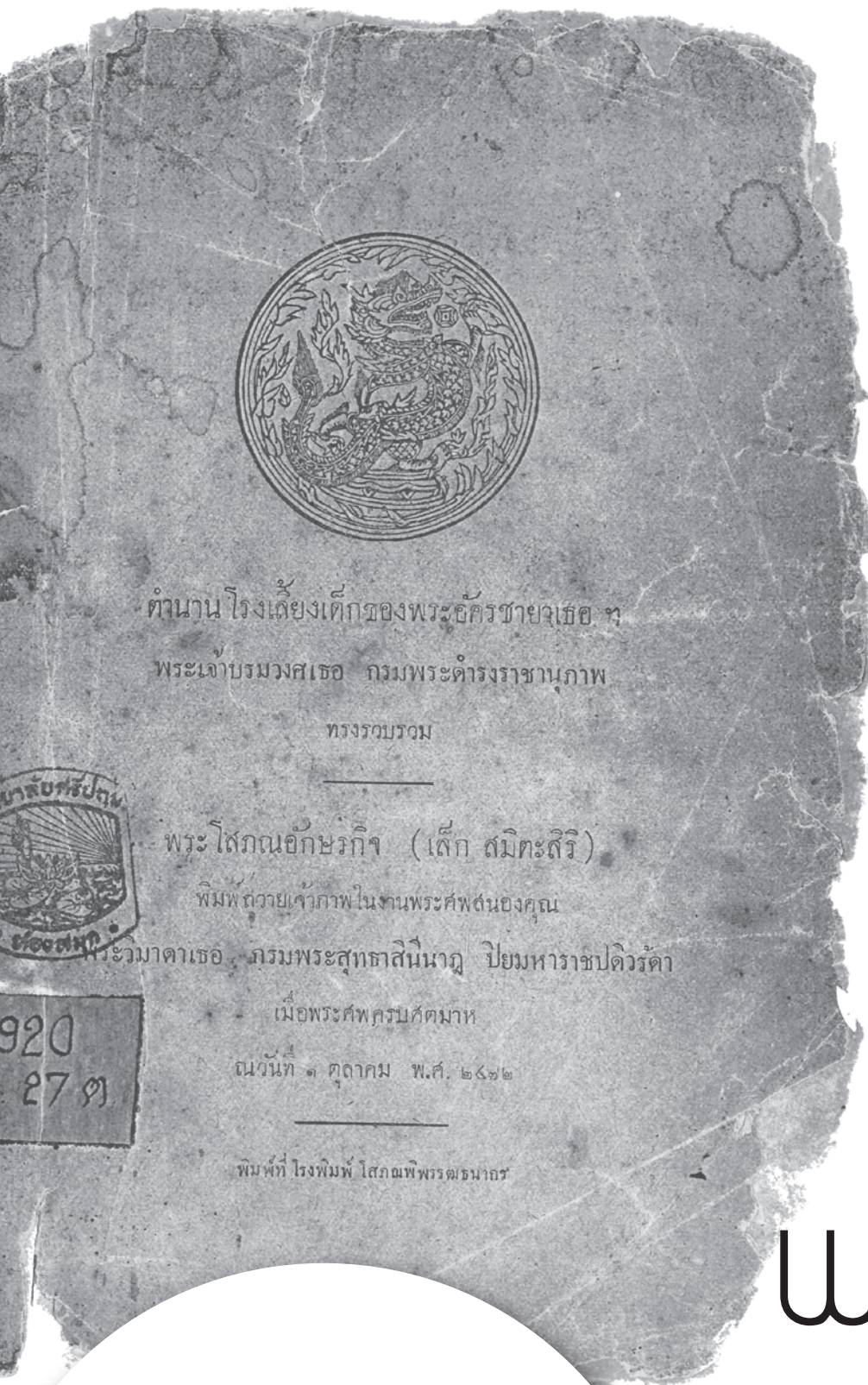
นักเขียนบทความสารคดี ประวัติศาสตร์

โบราณคดี ประเพณีวัฒนธรรม

ศิลปินดีเด่นจังหวัดปทุมธานี สาขาวรรณศิลป์

ศิลปินร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรม

ย้อน ตำนาน โรง เลี้ยง เด็ก ของ พระอัคร ชายาเธอฯ

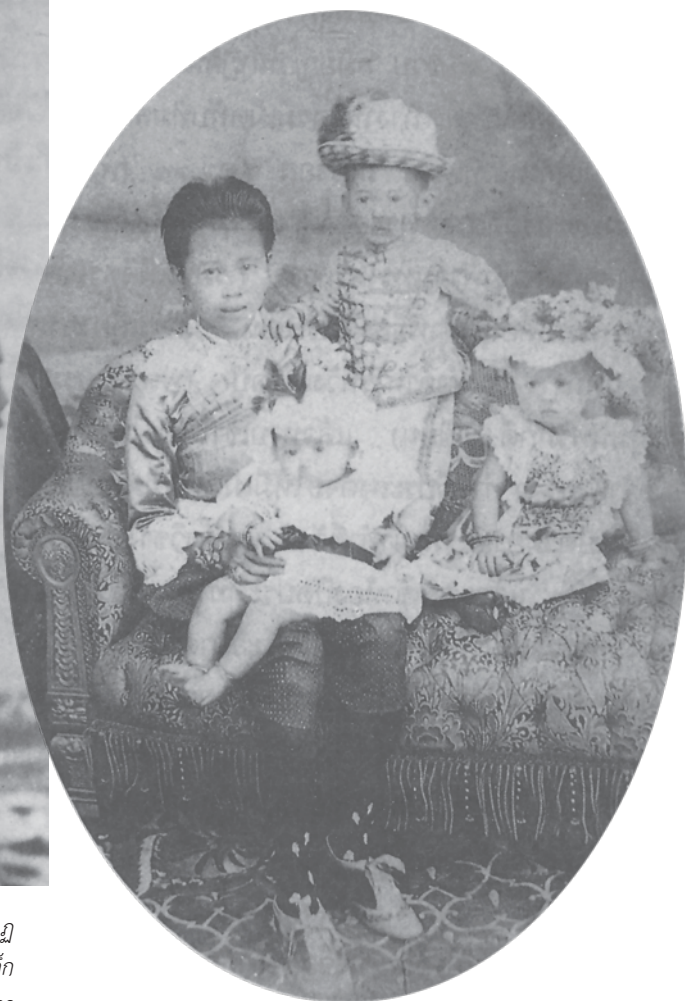
Siam's First Nursery

The first nursery in Siam was founded 122 years ago by Her Highness Princess Saisavali Bhiromya, the royal consort of King Rama V. Located in the middle of Bangkok on Bamrungmuang Road, the nursery was built with the princess's money and other people's donations with an aim to take care of orphans and children of the poor.

โดย กิตติพงษ์ วิโรจน์ธรรมากูร

ซ้าย : พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ
ผู้ทรงก่อตั้งโรงเรียนเด็ก
ขวา : พระวิมาดาเธอฯ และพระราชโอรส-ธิดา

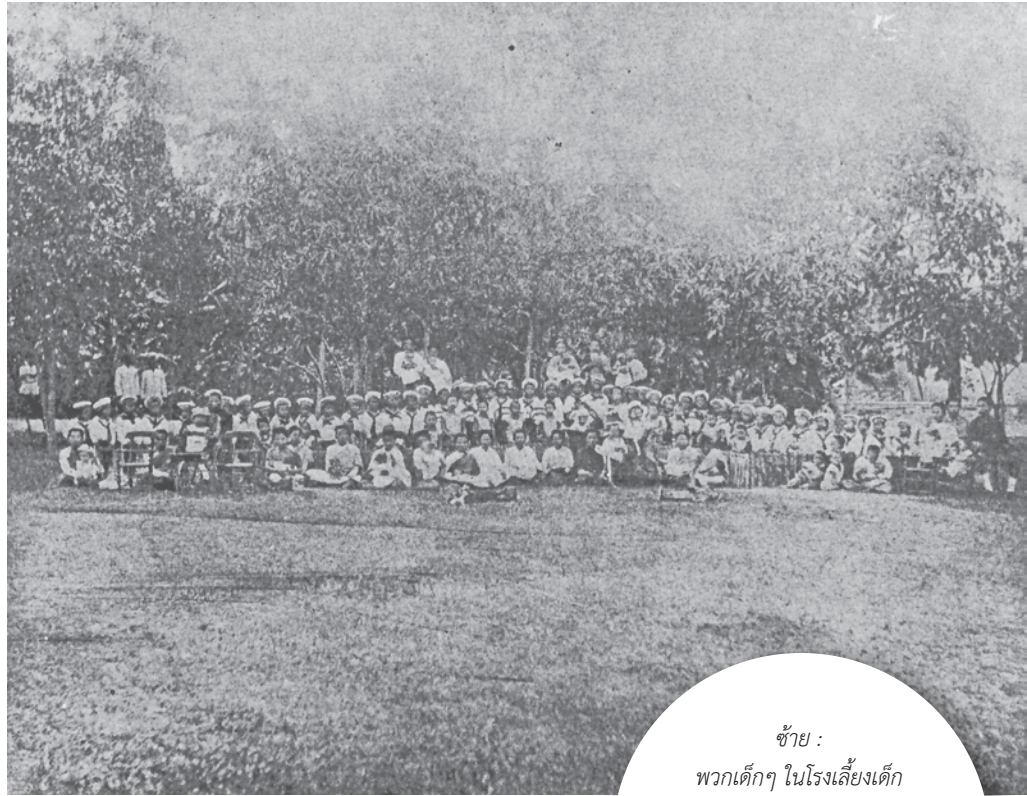

ย้อนหลังกลับไปเมื่อ ๑๒๒ ปีก่อน โรงเรียนเด็กแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นในย่านใจกลางกรุงเทพมหานคร โดยพระราชดำริในพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา พระอัครชายาในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งในขณะนั้นทรงดำรงพระอิสริยยศ พระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ โดยทรงใช้พระทุนทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนมากร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสมทบซื้อที่ดินพร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ ณ ถนนบำรุงเมือง ตำบลสวนมะลิ เพื่อจัดตั้งเป็นโรงเรียนเด็กสำหรับสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีฐานะยากจนหรือเด็กที่กำพร้าพ่อแม่ รวมถึงเด็กจรจัดพ่อแม่ทอดทิ้งไม่เหลียวแล

แนวพระราชดำริในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอฯ นั้น สืบเนื่องมาจากการประจวบสิ้นพระชนม์ของพระราชธิดาคือ พระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านภาจรจารัสศรี เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๒ ขณะมีพระชันษาได้ ๕ ขวบเศษ ด้วยทรงพระราชปรารภว่า แม้บุตรธิดาของผู้มีทรัพย์สินฐานะดี ยังได้รับความทุกข์เวทนาในยามเจ็บไข้ได้ป่วยแสนสาหัสถึงเพียงนี้ แล้วเด็กที่เกิดจากบิดามารดายากจนขัดสนเหล่านั้นจะได้รับความลำบากยิ่งไปกว่านี้เพียงใด และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะพาสันดานเหล่านั้นติดตัวไปด้วย อันจะเป็นภัยต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต จึงควรที่จะจัดฝึกอาชีพให้เด็กเหล่านั้น เพื่อจะได้มีวิชาติดตัวประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองต่อไปภายหน้า และถือเป็นการช่วยเหลือผู้ปกครองที่ยากจนขัดสนอีกทางหนึ่งด้วย ประจวบกับเวลานั้นยังไม่มีองค์กรหน่วยงานที่เข้ามาดูแลการสงเคราะห์เด็กโดยเฉพาะ ดังนั้นพระวิมาดาเธอฯ จึงได้มีจิตกุศลที่จะทรงช่วยเหลือเด็กและทารกที่มีปัญหาทางครอบครัว ด้วยการประทานพระทุนทรัพย์ส่วนพระองค์จัดซื้อที่ดินสร้างโรงเรียนเด็กขึ้นมาเป็นการเฉพาะ

เมื่อพระวิมาดาเธอฯ ทรงตั้ง
พระปณิธานในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กขึ้น
ในประเทศสยามตามแนวพระดำริ เพื่อ
ทรงช่วยเหลือแก่บุตรธิดาของครอบครัว
ผู้ยากไร้ จึงได้ทรงนำความขึ้นกราบ
บังคมทูล พระบาทสมเด็จพระจุลจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทรงทราบ พระองค์
จึงทรงพระโสมนัสอนุโมทนาในพระ
กุศลเจตนา ในเวลาต่อมาพระวิมาดา
เธอฯ ได้ทรงบริจาคพระทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ทรงซื้อที่ดินพร้อม
สิ่งปลูกสร้างในพื้นที่แปลงใหญ่จากนายภู และชาวบ้านที่อยู่ละแวก
ใกล้เคียงในย่านถนนบำรุงเมือง ตำบลสวนมะลิ รวมเนื้อที่ ๙ เส้น
๓ วา ได้ประทานเงินทำการซ่อมแซมตึกโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้าง
ที่ทรุดโทรมให้กลับคืนสู่สภาพดี มีการก่อสร้างอาคารใหม่เพิ่มขึ้น
มีการจัดจ้างพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้คอยดูแลบริการแก่บรรดาทารก
และเด็กเล็ก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระ
กรุณาพระราชทานนามโรงเรียนเด็กแห่งนี้ว่า “โรงเรียนเด็กของ
พระอัครชายาเธอฯ” เพื่อทรงเฉลิมพระเกียรติพระนามองค์ผู้ก่อตั้ง
ตามพระอิสริยยศในขณะนั้น และได้ทรงเป็นพระราชอุปัชฌาย์ช่วย
อุปการะบำรุงกิจการโรงเรียนเด็กนี้มาจนตลอดรัชกาล ได้เสด็จ
พระราชดำเนินมาทรงเปิดโรงเรียนเด็กแห่งนี้เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม
พ.ศ. ๒๔๓๒ และได้เปิดให้บริการเป็นปฐมฤกษ์ในวันขึ้นปีใหม่
วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นต้นมา

โรงเรียนเด็กแห่งนี้ ด้านในสุดสุดเป็นสระน้ำไว้สำหรับให้เด็ก
ฝึกหัดว่ายน้ำกัน นำดินมาถมที่ปูหญ้าทำสนามเด็กเล่นสร้างความ
ชุ่มชื้นเขียวขจี ตึกเก่าหลังใหญ่เป็นห้องพักของเด็กผู้หญิง หลังเล็ก
ใช้เป็นห้องพักส่วนตัวของผู้จัดการดูแล มีเรือนพยาบาลหลังหนึ่ง
เรือนนางนม เรือนเด็กอ่อน และได้ปลูกเรือนใหม่เพิ่มเติมอีก ๔ หลัง
ใช้เป็นที่พักของเด็กผู้ชาย เป็นเรือนฝากระดานสูงชันเดี่ยว ทาสี
น้ำเงินมีระเบียงข้างหน้ากันลูกกรงโดยรอบ หลังคาปูกระเบื้องว่าว
เสาฐานล่างก่ออิฐถือปูนแข็งแรง ประตูหน้าต่างเป็นบานเกล็ดล้วน
ด้านบนเป็นช่องลมให้อากาศถ่ายเท ฝาเพดานปูด้วยไม้ขนาดเท่าๆ
กันอย่างเป็นระเบียบ พื้นทางเดินปูไม้ราบเรียบสะอาดน่าอยู่และ
ถูกสุขลักษณะ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระ

ซ้าย :
พวกเด็กๆ ในโรงเรียนเด็ก
ถ่ายภาพพร้อมกัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕
ขวา :
บรรดาเด็กผู้ชายในโรงเรียนเด็ก
กำลังฝึกหัดทำสวน

ราชทานชื่อเรือนทั้งสี่หลังตามพระนามของพระราชโอรส และ
พระราชธิดาในพระวิมาดาเธอฯ ไว้ดังนี้ เรือนยุคล (เจ้าฟ้ายุคล-
ทิฆัมพร) เรือนนภาจร (เจ้าฟ้านภาจรจรัสศรี) เรือนมาลินี (เจ้าฟ้า
มาลินีนพดารา) เรือนนิภา (เจ้าฟ้านิภาณภดล) ภายในเรือนแต่ละ
ห้องมีเตียงนอนไม้ทึบสีน้ำตาลเข้มขงพาร่วมด้วยผ้าปูที่นอนหมอนมุ้ง
มีของเด็กเล่น บริเวณเฉลียงวางเก้าอี้เล็กๆ สำหรับเด็กนั่งเล่นกัน

ระเบียบการฝึกสอนเด็กในโรงเรียนเด็ก

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น ระบบการศึกษาของบ้านเมืองใน
ขณะนั้นยังไม่ได้กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นขั้นประถม
มัธยม และอุดมศึกษาเหมือนเช่นทุกวันนี้ การสงเคราะห์เด็กของ
โรงเรียนเด็กก็มุ่งรับแต่เฉพาะเด็กกำพร้าหรือเด็กอนาถาพ่อแม่
ทอดทิ้ง เด็กที่รับไว้มีตั้งแต่ทารกไปจนถึงอายุ ๑๓ ปี ดังนั้นการ
จัดการศึกษาจึงกำหนดเป็นสองระดับ คือชั้นทารกและชั้นเด็ก
สำหรับชั้นทารกนั้นยึดถือหลักอนามัยเป็นสำคัญ นับตั้งแต่เกิดมา
จนคลอด ก็จะได้เรียนรู้การทรงตัว การคว่ำ การหงาย การคลาน นั่ง
ลุก ยืน เดิน และวิ่งตามลำดับ รวมถึงการฝึกพูด ส่วนชั้นเด็กซึ่ง
อยู่ในช่วงวัย ๗ - ๑๓ ปี จะมุ่งศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์
ชีวิตเพื่อนำวิชาไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองต่อไป กำหนดไว้ดังนี้

ส่งบุตรหลานเข้ามาภายในโรงเรียนเด็ก
เหตุผลก็คือไม่อยากพลัดพลากจากลูก
อันเป็นที่รัก จำนวนเด็กในโรงเรียนเด็ก
จึงลดน้อยลงเป็นอันมาก บรรดาเด็ก
โรงเรียนต่างๆ ว่างลง ดังนั้นในเวลาต่อมา
โรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอฯ จึง
กลายเป็นที่พักพิงของหลายๆ
หน่วยงาน เช่น โรงเรียนราชวิทยาลัย
โรงเรียนเบญจมราชูทิศ รวมทั้งเคยใช้
เป็นที่จัดงานราตรีสโมสรถวายรับรอง
พระราชวงศ์จากประเทศเดนมาร์ก
ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอีกด้วย
กิจการโรงเรียนเด็กจึงได้ลดบทบาทลง
นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา

- ๑.ให้อ่านหนังสือออกเขียนได้
- ๒.ให้คิดเลขเป็น การนับบวกลบคูณหาร
- ๓.ให้รู้จักรักษาอริยาบท เช่น พุดจาสุภาพ ไม่ทะเลาะวิวาท
และประพฤติตัวที่ถูกต้องควร
- ๔.ให้หุงข้าว ต้มแกงเป็น
- ๕.ให้เย็บเสื้อผ้าสำหรับตัวเองใส่ และซ่อมแซมได้
- ๖.ให้ขึ้นต้นไม้เป็น จะได้ยึดอาชีพเป็นชาวนา
- ๗.ให้ว่ายน้ำเป็น
- ๘.ให้รู้จักปลูกกระท่อมที่อยู่อาศัย
- ๙.ให้รู้จักปลูกต้นไม้ บำรุงดิน
- ๑๐.ให้รู้จักเลี้ยงสัตว์

กิจการโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอฯ ได้ดำเนินการ
ต่อเนื่องกันมาหลายปี แม้จะมีอุปสรรคและปัญหาตั้งแต่ต้น
มิใช่เพราะขาดแคลนผู้อุปถัมภ์ทุนทรัพย์ หรือพ่อแม่ผู้ปกครองไม่
นิยมส่งเด็กมาให้ดูแล แต่ตรงกันข้ามมีผู้ส่งเด็กมามากเกินความ
ต้องการ แต่ทว่าไม่ตรงกับคุณสมบัติหรือระเบียบกฎเกณฑ์ของ
โรงเรียนเด็กที่มุ่งสงเคราะห์เฉพาะเด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน
อนาถาหรือพ่อแม่หย่าร้าง แต่กลับกลายเป็นว่า เด็กที่สมัครเข้ามา
ล้วนแต่เป็นลูกผู้ที่มีสกุลฐานะร่ำรวย พ่อแม่เพียงคิดว่าการส่งบุตร
หลานเข้ามาเล่าเรียนอบรมกริยามารยาทลูกผู้ดี และฝึกหัดอาชีพ
ติดตัวยามติ๊กว่าเป็นไหนๆ อีกทั้งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังนั้น
โรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอฯ จึงมีสภาพไม่ต่างกับโรงเรียนเด็ก
มากกว่าเป็นโรงเรียนเด็กอนาถา เป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและ
ไม่ตรงกับปณิธานของผู้ก่อตั้ง อีกทั้งพ่อแม่ที่ยากจนขัดสนไม่นิยม

จวบจนกระทั่งได้ยุบเลิกไปในที่สุด คงเหลือเพียงตำนานโรงเรียน
เด็กเป็นที่เล่าขานเท่านั้น

แนวพระราชดำริในการก่อตั้งโรงเรียนเด็กของพระวิมาดาเธอ
กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา นับได้ว่าเป็นรากฐาน
ของกรมประชาสงเคราะห์ และเป็นที่มาของสถานสงเคราะห์เด็ก
หญิงบ้านราชวิถี และสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด

กิตติพงษ์ วิโรจน์ธรรมากูร

นักเขียนและนักวิชาการอิสระ

คร่ำหวอดอยู่ในแวดวงหนังสือในฐานะนักเขียนและคอลัมน์นิสต์แนว
ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม รวมถึงเขียนบทสารคดีรายการโทรทัศน์
แนวประวัติศาสตร์ และมีผลงานหนังสือซึ่งเป็นที่รู้จักของนักอ่าน เช่น
ชีวิตในวังบางขุนพรหม, ในวังแก้ว, ร้อยเรียงเวียงวัง เป็นต้น

Testing for the Best

For the past 25 years, ExxonMobil's Tubular Goods Test Facility (TGTF) in Houston has conducted thorough, comprehensive evaluations to make sure that there are no leaks in our pipeline system. It puts casing and tubing (steel pipe, also called "tubulars") and pipe connections used in oil and gas wells through punishing tests to ensure that they perform safely in any environment, on land or sea.

ทดสอบเพื่อ สิ่งที่ดีที่สุด

๒๕ ปีแห่งการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย
ของหน่วย TGTF ตรวจสอบเพื่อ
คุณภาพที่ดีที่สุดของท่อน้ำมัน

• คีแกน จอห์นสัน ผู้ประสานการปฏิบัติงานประจำวัน ที่หน่วย TGTF ในฮิวสตัน กำลังตรวจสอบการประกอบท่อตรงจุดเชื่อมต่อ

มันเป็นเช้าวันเสาร์ และในรายการ “สิ่งที่ต้องทำ” ของคุณ ก็มีเรื่องง่ายๆ อย่างซ่อมท่อน้ำได้อ่างล้างจานในครัว งานเสร็จสิ้นลง คุณต่อท่อสองด้านเข้าด้วยกัน ลองหมุนก็อกเปิดน้ำตรวจสอบอีกทีว่ายังมีรอยรั่วตรงไหนอีกหรือไม่ แล้วก็ต้องท้อใจ เมื่อเห็นน้ำซึมหยดออกมาจากบริเวณรอยต่อ

ลองจินตนาการสถานการณ์ที่หนักหนาสาหัสกว่านี้ ถ้าท่อมิเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดครึ่งฟุต ยาวหลายพันฟุต วางทอดจากแท่นขุดเจาะน้ำมันกลางทะเลลงสู่ใต้พื้นมหาสมุทร เผชิญสภาพแวดล้อมที่รุนแรงในท้องทะเลลึกขณะดำเนินการผลิตน้ำมันและก๊าซในสถานการณ์แบบนี้ คุณไม่อาจเสี่ยงให้เกิดข้อผิดพลาดตรงจุดเชื่อมต่อของท่อได้เลย

- เดวิด เบคเกอร์ และ คีแกน จอห์นสัน บริษัทวิจัยเพื่อสำรวจและผลิต
เอ็กซอนโมบิล กับเครื่องทดสอบแรงกดขนาด ๒.๒ ล้านปอนด์ ที่สร้างแรงกด
บนท่อน้ำมันได้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงในหลุมขุดเจาะ

ตลอดเวลา ๒๕ ปีที่ผ่านมา หน่วยอุปกรณ์ทดสอบประสิทธิภาพท่อส่งน้ำมัน (TGTF) ของเอ็กซอนโมบิลในฮิวสตันได้ทำการประเมินและตรวจสอบท่ออย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีความผิดพลาดเกิดขึ้น โครงเหล็ก ท่อ (ท่อเหล็กกล้า หรือที่เรียกว่า tubular) และข้อต่อ ที่ใช้งานในหลุมขุดเจาะน้ำมันและก๊าซ จะถูกนำไปผ่านการทดสอบความแข็งแรงทนทาน เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ภายใต้ภาวะแวดล้อมทุกแบบทั้งบนบกและในทะเล

หน่วย TGTF ดำเนินการทดสอบอย่างเต็มรูปแบบและเป็นการทดสอบเต็มรูปแบบชนิดเดียวที่บริษัทน้ำมันยักษ์ใหญ่เลือกใช้ เพราะมีศักยภาพสูงเป็นพิเศษในการทดสอบเพื่อประเมินประสิทธิภาพของท่อและจุดเชื่อมต่อท่อส่งน้ำมัน

เดวิด เบเคอร์ หัวหน้าทีมเทคโนโลยีทางท่อ กล่าวว่า “ภารกิจหลักของหน่วย TGTF คือ การทดสอบเพื่อให้มั่นใจในความเที่ยงตรงของกลไกการทำงานและความน่าไว้วางใจของอุปกรณ์ที่ติดตั้งในหลุมขุดเจาะของเอ็กซอนโมบิล เราเน้นตรงจุดเชื่อมต่อเป็นพิเศษ เพราะเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อระบบท่อ”

กลุ่มชุดเจาะและปฏิบัติงานใต้ผิวดิน ของบริษัทวิจัยเพื่อสำรวจและผลิตเอ็กซอนโมบิล (ExxonMobil Upstream Research Company) ซึ่งเป็นผู้บริหารจัดการหน่วย TGTF ได้พัฒนาเทคโนโลยีของบริษัทซึ่งได้มีการจดสิทธิบัตรไว้แล้ว เทคโนโลยีดังกล่าวช่วยให้บริษัทสามารถเลือกอุปกรณ์ท่อที่มีคุณภาพสูงในราคาคู่ค้ามาใช้งาน

ตลอดเวลาหนึ่งในสี่ของศตวรรษ นอกจากจะสามารถปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จแล้ว พนักงานในหน่วย TGTF ยังบรรลุเป้าหมายสูงสุดด้านความปลอดภัย คือไม่เคยมีอุบัติเหตุที่ทำให้ต้องสูญเสียเวลาทำงานเลย

การทดสอบทำกันอย่างไร

หน่วย TGTF อยู่ในอาคารพื้นที่ขนาด ๒๐,๐๐๐ ตารางฟุต ซึ่งอยู่ห่างจากใจกลางเมืองฮิวสตันไปทางตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๒๐ ไมล์ แบ่งส่วนดำเนินการทดสอบเป็น ๓ ส่วนหลัก ได้แก่

จุดแยกและประกอบท่อ เป็นจุดที่นำท่อมาต่อเข้าด้วยกัน ขึ้นด้วยสกรูให้แน่น แล้วถอดออกเป็นชิ้นๆ โดยจะประกอบเข้าและถอดออกซ้ำๆ หลายครั้ง เพื่อประเมินความทนทาน บริเวณนี้ ยังใช้เป็นพื้นที่ประเมินการกะเทาะของเกลียวข้อต่อของท่อ การกะเทาะจะทำให้เกิดความเสียหายที่เกลียวข้อต่อซึ่งจะทำให้ท่อไม่สามารถประกอบเข้ากันได้สนิท

- เบน วิตตัน ติดอุปกรณ์ตรวจสอบสัญญาณบนจุดเชื่อมต่อของท่อตัวอย่าง ที่ทำการทดสอบ

หลุมทดสอบแรงดัน เป็นพื้นที่ทดสอบรอยต่อของท่อเมื่อเผชิญแรงดันจากด้านในท่อที่สูงมากพอจะทำให้ท่อฉีกขาด โดยจะมีแผ่นโลหะหนาหนักปิดหลุมอย่างแน่นหนา ป้องกันท่อที่ไม่ผ่านการทดสอบให้อยู่ในขอบเขตพื้นที่จำกัดเพื่อความปลอดภัย

โรงทดสอบแรงกด จะมีเครื่องทดสอบแรงกดที่สามารถสร้างแรงกดได้มากกว่า ๒ ล้านปอนด์ ใช้ในการประเมินการทำงานของท่อเมื่อมีของเหลวแรงดันสูงมากไหลผ่าน เครื่องทดสอบแรงกดเครื่องนี้ใช้ระบบไฮดรอลิกส์สร้างแรงกดมหาศาลเพื่อดันและดึงตัวท่อซึ่งจะทำให้เกิดแรงดึงและบีบอัดที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงในการปฏิบัติงานในหลุมขุดเจาะ

ห้องควบคุมการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ใกล้กับบริเวณพื้นที่ทดสอบ จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ควบคุมการทดสอบและประเมินผล มีจอมอนิเตอร์สามจอคอยติดตามการทดสอบอย่างใกล้ชิด

ความได้เปรียบในการแข่งขัน

มีความพยายามในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ จนถึงต้นศตวรรษที่ ๑๙๙๐ ในการที่จะกำหนด “ระดับของประสิทธิภาพที่น่าไว้วางใจ” ของจุดเชื่อมต่อในท่อส่งน้ำมัน โดยอ้างอิงจากมาตรฐานการออกแบบของสถาบันปิโตรเลียมแห่งสหรัฐอเมริกา

TGTF ได้พัฒนากระบวนการในการขึ้นน็อตประกอบจุดเชื่อมต่อของท่อ และเทคนิคในการติดตั้งภาคสนามที่ง่ายต่อการทำงาน บริษัทได้จดสิทธิบัตรเทคโนโลยีที่เรียกว่า “ทอร์ค โพสิชั่น” (Torque Position Technology) และต่อมาได้อนุญาตให้ผู้ให้บริการและผู้ประกอบการรายอื่นนำไปใช้ได้ เทคโนโลยีนี้ช่วยประหยัดได้มาก ทำให้ราคาท่อที่นำมาใช้ลดลงถึงร้อยละ ๓๐ ซึ่งหมายถึงการประหยัดค่าใช้จ่ายได้ถึงหลายแสนดอลลาร์สหรัฐสำหรับหลุมขุดเจาะแต่ละหลุม

ผลการทดสอบของ TGTF มีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง ที่ทำให้เกิดพัฒนาการและนำไปสู่ความก้าวหน้าครั้งสำคัญๆ หลายครั้ง

วิศวกรที่ทำงานในโครงการโมไบล์ เบย์ (แอลเซแบมา) ใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญของห้องทดลองแห่งนี้ในการประเมินความทนทานต่อการกัดกร่อนของสนิมของท่อและข้อต่อ ที่ถูกนำมาใช้งานในสภาพแวดล้อมเฉพาะของโครงการ ในการทดสอบ มีการตรวจสอบคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุที่ใช้ ผลของอุณหภูมิ การประกอบท่อตรงจุดเชื่อมและการเชื่อมด้วยแรงอัด การทดสอบนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการผลิตที่ใช้การขึ้นรูปด้วยก๊าซที่ใช้แรงดันและความร้อนสูง

สำหรับโครงการขุดเจาะในทะเล ฮูเวอร์ ไดอานา ในอ่าวเม็กซิโก ความท้าทายคือการหาจุดเชื่อมต่อท่อน้ำมันที่ทนทานทางท่อที่สามารถแก้ปัญหาแรงดันสูงที่เกิดจากการผลิตน้ำมันและก๊าซ และความล้าของอุปกรณ์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในทะเล มีการทดสอบและวิเคราะห์ความล้าของจุดเชื่อมต่อหลายส่วนเพื่อหาการออกแบบที่เหมาะสม ปรากฏว่ารูปแบบที่ออกมาล่าสุด ต้องพัฒนาให้มีความแข็งแรงมากกว่าที่เคยกำหนดให้ใช้กับขุมทางท่อที่เอ็กซอนโมบิล การทำงานอย่างถูกต้อง คือให้ความปลอดภัยเป็น “คุณค่าหลัก” พนักงานของหน่วย TGTF ยึดถือคุณค่านี้เป็นหลักในการทำงานทุกวันตลอดเวลา ๒๕ ปีที่ผ่านมา

แม้ว่าสถานการณ์ในการทดสอบท่อจะเต็มไปด้วยอันตรายจากการใช้อุณหภูมิหรือความดันที่สูงมาก แต่หน่วย TGTF ก็ยังไม่เคยมีเหตุที่ทำให้ต้องสูญเสียเวลาทำงาน

นับเป็นสถิติที่น่าทึ่ง เมื่อพิจารณาจากการตรวจสอบที่ TGTF ได้ทำกับตัวอย่างท่อกว่า ๒,๐๐๐ ตัวอย่าง ด้วยอุณหภูมิสูงกว่า ๖๕๐ องศาฟาเรนไฮต์ ใช้เครื่องมือที่ระมัดระวังเคลื่อนย้ายท่อที่มีน้ำหนักกว่า ๑๐ ล้านปอนด์ และใช้แรงดันในการทดสอบมากกว่า ๓๐,๐๐๐ ปอนด์ต่อหนึ่งตารางนิ้ว

“สถิติความปลอดภัยของเราเป็นความสำเร็จที่สำคัญที่สุด” เบเคอร์กล่าว “ที่น่าประทับใจเป็นพิเศษเพราะหน่วยทดสอบต้องเผชิญความเสี่ยงที่ไม่เหมือนใคร รวมทั้งสถานการณ์ในการทดสอบที่ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมในการทำงานจริง”

ระบบบริหารการปฏิบัติงานให้มีความปลอดภัยของเอ็กซอน-โมบิล (OIMS) เป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการด้านความปลอดภัยของหน่วย TGTF

ห้องทดลองที่ได้รับการออกแบบให้มีความปลอดภัยมานานกว่า ๒๕ ปี เช่น โรงทดสอบแรงกดที่มีเครื่องสร้างแรงกดขนาด ๒.๒ ล้านปอนด์ จะมีโครงสร้างที่สามารถรับและควบคุมแรงดันสูงๆ ได้ ห้องควบคุมการปฏิบัติงานในระยะไกลซึ่งเป็นนวัตกรรมในช่วงเวลานั้น เป็นการวางมาตรฐานสำหรับสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยมาจนถึงปัจจุบัน

“โดยรวมแล้ว ความสำเร็จนี้เกิดจากจิตสำนึกและความทุ่มเทกับการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยของพนักงานทุกคน” คีแกน จอห์นสัน ผู้ประสานการปฏิบัติงานประจำวันสรุป “เราใช้วิธีการที่ผ่านการพิจารณาอย่างระมัดระวัง การจัดการด้านความปลอดภัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เราสามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เราจึงพร้อมเสมอสำหรับอะไรก็ตามที่ต้องเผชิญ”

จาก Testing for the best, The Lamp, number 1, 2012
แปลและเรียบเรียงโดย สุภาพร โพธิบุตร

ประทีปปริทรรศน์

โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ มอบทุนสนับสนุน การศึกษา

นายวุฒิกร สุชินัย ปลัดอำเภออาวุโส อำเภอศรีราชา เป็นประธานในพิธีมอบทุนสนับสนุนการศึกษาให้นักเรียนในเขตอำเภอศรีราชา จำนวน ๓๗๙ ทุน รวมเป็นเงิน ๔๕๐,๒๐๐ บาท ซึ่งเป็นเงินบริจาคจากพนักงานบริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) โดยมี นายมาร์ค นอร์ธคัท กรรมการและผู้จัดการโรงกลั่น เป็นตัวแทนมอบเงินดังกล่าว พิธีมอบจัดขึ้น ณ โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ ศรีราชา จ.ชลบุรี

กองทุนสนับสนุนการศึกษาโรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ มีวัตถุประสงค์ที่จะสนับสนุนให้นักเรียนที่มีความประพฤติดี ตั้งใจเรียน ได้มีโอกาสทางการศึกษา ขณะนี้มีเงินต้นทั้งสิ้น ๓.๑ ล้านบาท ได้จัดสรรดอกผลที่เกิดจากเงินกองทุน รวมกับเงินบริจาคจากพนักงานบริษัทเอสโซ่ มาเป็นทุนสนับสนุนการศึกษาให้กับนักเรียนเป็นปีที่ ๑๓ ต่อเนื่องกัน

โรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่สนับสนุน โครงการ “ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมป่าชายเลน”

คุณไพโรจน์ ศศิวงศ์ภักดี ผู้จัดการประชาสัมพันธ์ และบริหารสำนักงานโรงกลั่นฯ เป็นประธานในพิธีเปิดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมป่าชายเลน พิธีเปิดจัดขึ้น ณ โรงเรียนวัดแหลมฉบัง อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

โครงการ “ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมป่าชายเลน” นี้ เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างโรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ คณะกรรมการชุมชนบ้านแหลมฉบัง และโรงเรียนวัดแหลมฉบัง มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะฝึกอบรมชาวชุมชนบ้านแหลมฉบัง และเยาวชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลน การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าชายเลน และระบบนิเวศ รวมถึงการบำรุงรักษาป่าชายเลนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้แก่ชุมชนและบุคคลทั่วไป ซึ่งกิจกรรมกำหนดจัดขึ้นในวันเสาร์-อาทิตย์ที่ ๖-๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านแหลมฉบัง และเยาวชนจำนวน ๘๐ คน

เอสโซ่สมทบทุน “กองทุนโรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่”

ฉลอง ๑๐๐ ปี โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้า

ดร.ทวีศักดิ์ บันลือสินธุ์ ที่ปรึกษาด้านธุรกิจโรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่ ศรีราชา เป็นตัวแทนมอบเงินสมทบทุน “กองทุนโรงกลั่นน้ำมันเอสโซ่” จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา โดยมีนายแผน วรณเมธี เลขาธิการสภากาชาดไทย เป็นผู้รับมอบ

กองทุนนี้ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๓๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลไปใช้จ่ายเป็นค่ายาให้แก่ผู้ป่วยอนาถา การสมทบเงินทุนในครั้งนี้ ทำให้กองทุนมียอดเงินต้นทั้งสิ้น ๑,๔๕๘,๘๕๑.๖๐ บาท พิธีมอบจัดขึ้น ณ อาคารอนุสรณ์ ๑๐๐ ปี โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้า

เอสโซ่มอบทุนอบรมพัฒนาผู้นำสำหรับสตรีทั่วโลก ให้นักพัฒนาสังคมไทยสองท่าน

นายมงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล กรรมการผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบหนังสือแสดงความยินดีแก่ คุณจันทรมณี พลายแสง หัวหน้าทีมปฏิบัติการตำบลกลาย ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานกระบี่ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนซึ่งได้รับทุนฝึกอบรม “ก้าวสู่ความเป็นผู้นำเพื่อการพัฒนา” (Global Women in Management Program หรือ GWIM) ซึ่งเป็นหลักสูตรพัฒนาบุคคลสำหรับผู้บริหารสตรีทั่วโลก จากเอ็กซอน โมบิล คอร์ปอเรชั่น

นอกจากนี้ คุณมงคลนิมิตร ยังได้มอบหนังสือแสดงความยินดีแก่ คุณอัจจิมา ขวลิตรธำรง ผู้จัดการฝ่ายระดมทุนมูลนิธิคุณพ่อยี่ ซึ่งได้รับทุนฝึกอบรม “ก้าวสู่ความเป็นผู้นำเพื่อการพัฒนา”

บริษัทฯ ได้ส่งนักสังคมสงเคราะห์สตรีชาวไทยไปร่วมฝึกอบรมในโครงการฝึกอบรมนานาชาติอย่างต่อเนื่องแล้วกว่า ๙ คน ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘

โดยการฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารสตรีทั่วโลกนี้ได้รับการสนับสนุนจาก เอ็กซอน โมบิล คอร์ปอเรชั่น และดำเนินงานโดยศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาประชากร (The Centre for Development and Population Activities หรือ CEDPA) โดยมีการฝึกอบรมอย่างเข้มข้นเป็นระยะเวลา ๑ เดือน และหลังจากนั้น จะมีการให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องอีก ๑ ปี เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับคำแนะนำสำหรับแนวการทำงานและได้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ “การบริหารองค์กรอิสระ” สำหรับนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบในปัจจุบัน

บรรยายเรื่องพลังงาน ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยผู้บริหารจาก EMEPKI

นายยงยศ หาญสุวนิช รองประธาน บริษัท เอ็กซอน-โมบิล เอ็กซิโพลเรชั่น แอนด์ ไพร์ดักชั่น โครราซ อิงค์ และ ดร.บวรศักดิ์ วาณิชยกุล ผู้จัดการฝ่ายการจัดการและวางแผน ร่วมบรรยายให้ความรู้ด้านพลังงาน ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยคุณยงยศ ได้บรรยายเรื่อง “แนวโน้มพลังงานสู่ออนาคตจนถึงปี ๒๐๔๐” ส่วน ดร.บวรศักดิ์ วาณิชยกุล บรรยายถึงกิจกรรมการสำรวจและขุดเจาะพลังงานของเอ็กซอนโมบิลในประเทศไทย

เอสโซ่สนับสนุนโครงการสนามจราจรเยาวชน เสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย

นายอิสรา สุนทรวีภาต (ซ้าย) ที่ปรึกษากิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้กับ นายวินัย กิจโชค (ขวา) ผู้อำนวยการสมาคมผู้ประกอบการรถจักรยานยนต์ไทย เพื่อสนับสนุนโครงการ “สนามจราจรเยาวชน เสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างวินัยจราจรให้กับเด็กนักเรียนในระดับอนุบาล และประถม โดยให้ความรู้ ความเข้าใจกฎและวินัยจราจร ปลูกจิตสำนึกด้านความปลอดภัย

ประทีปปริทรรศน์

เอสโซ่ สนับสนุนการจัดงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๘

นาย ซี. จอห์น อัทนัส (ที่ ๒ จากซ้าย) ประธานกรรมการ และกรรมการผู้จัดการ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่ นายภราเดช พยัฆวิเชียร (ที่ ๓ จากซ้าย) รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสนับสนุนการจัดงานศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ ๕๘ ในพิธีเปิดงานแสดงนิทรรศการฯ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร

เอสโซ่ร่วมกับบอพว. จัดนิทรรศการและการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เคลื่อนที่

นายมงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล กรรมการและผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบแผ่นวีดิทัศน์ ชุด “ความรู้คือประทีป” จำนวน ๘๐๐ ชุด ให้กับ นายสาคร ชนะไพฑูรย์ รองผู้อำนวยการ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) เพื่อนำไปแจกจ่ายให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายทั่วประเทศ พร้อมทั้งเป็นการร่วมเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสครบรอบ ๘๐ พรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปีนี้ด้วย

เอสโซ่สนับสนุนการพัฒนาทักษะวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์สำหรับคนพิการ

นายมงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล (แถวหลัง ที่ ๔ จากซ้าย) กรรมการและผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก จำนวน ๒๕ เครื่อง ให้กับ บาทหลวงภัทรพงศ์ ศรีวรกุล (แถวหลัง ที่ ๓ จากซ้าย) ประธานมูลนิธิคุณพ่อเรย์ เพื่อนำไปใช้สำหรับการพัฒนาทักษะวิชาชีพอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนโรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา

มูลนิธิคุณพ่อเรย์ เป็นองค์กรสาธารณกุศลที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังคม พร้อมทั้งให้ความสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส ผู้พิการ และคนยากจนในประเทศไทย

เอสโซ่สนับสนุนงานของหอภาพยนตร์

นายมงคลนิมิตร เอื้อเชิดกุล กรรมการและผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ฯ มอบเครื่องสโตนัทอุปกรณ์ให้แก่ หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) ไว้ใช้ในกิจการ โดยมีนายโดม สุขวงศ์ ผู้อำนวยการหอภาพยนตร์ เป็นผู้รับมอบ พิธีมอบจัดขึ้นที่หอภาพยนตร์ จังหวัดนครปฐม เพื่อสนับสนุนงานด้านการอนุรักษ์ศิลปะและการเผยแพร่ความรู้ เอสโซ่จึงได้มอบสโตนัทอุปกรณ์แก่องค์กรที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวม อนุรักษ์ ส่งเสริม ค้นคว้าวิจัย และจัดแสดงภาพยนตร์และสิ่งเกี่ยวเนื่อง ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ

‘ห้องสมุดของเล่น’ เล่นอย่างรู้คุณค่า กับ เอสโซ่

การเรียนรู้ของเด็กไม่มีวันจบสิ้น และการเติมสิ่งดีๆ ให้กับเด็กก็เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการแบ่งปัน การรับผิดชอบและการทำความดี ด้วยเหตุนี้ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) สโมสรพนักงานเอสโซ่ และสมาคมพัฒนาประชากรชุมชน จึงได้ริเริ่มจัดทำ “โครงการห้องสมุดของเล่น” ขึ้น ณ โรงเรียนท่าंगไก

ห้องสมุดของเล่นส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านการคิดและจิตสำนึกอย่างมาก ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการเด็กดูแลห้องสมุด โดยคัดเลือกตัวแทนนักเรียนจากการลงคะแนนเสียง นับเป็นการปลูกฝังเรื่องประชาธิปไตยให้เด็กๆ จากนั้น หากใครจะมายืมของเล่น ก็ต้องทำความดี แล้วจดไว้ในสมุดบันทึกความดี จากนั้นก็นำไปให้ผู้ปกครองเซ็นรับรอง เพื่อนำมาอ้างอิงในการยืมของเล่น ส่วนระดับการยืมของเล่นก็ขึ้นอยู่กับระดับความดีที่ทำ และต้องคืนตามระยะเวลาที่กำหนด

ทั้งยังเป็นการสอนให้เด็กรู้จักการรับผิดชอบต่อ ยืมต้องคืน ต้องเล่นอย่างระมัดระวัง ไม่เช่นนั้นคนอื่น ๆ อาจจะได้ไม่มีโอกาสยืมหากของเล่นเสียหาย

นับจากเริ่มโครงการในปี ๒๕๕๙ เราได้เปิดห้องสมุดของเล่นไปแล้วกว่า ๑๖ แห่ง อาทิ ห้องสมุดของเล่นประจำหมู่บ้านเทศบาลตำบลภูพาน้ำใส และโรงเรียนเทศบาลคำใหญ่บ้านน้ำใจ จ.ขอนแก่น โรงเรียนวัดศิริมงคล จ.สมุทรสาคร โรงเรียนบ้านพุ่มวัง จ.ราชบุรี โรงเรียนวัดหุบมะกล่ำ จ.ราชบุรี โรงเรียนบ้านหนองแร้ง จ.ราชบุรี โรงเรียนชุมชนวัดกลางวังเย็น จ.ราชบุรี โรงเรียนวัดบางสาม จ.สุพรรณบุรี โรงเรียนวัดหนองโรง จ.สุพรรณบุรี โรงเรียนบ้านหนองบง จ.ลพบุรี โรงเรียนวไลย จ.ประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนบ้านหนองหอย จ.ประจวบคีรีขันธ์ ศูนย์เด็กด้อยโอกาสมูลนิธิคิมมิลโล จ.กระบี่ โรงเรียนบ้านหัวเวียงเหนือ จ.น่าน โรงเรียนละไม จ.สุราษฎร์ธานี โรงเรียนเจริญเวชวิทยา และโรงเรียนวัดตรีธาราราม จ.สุราษฎร์ธานี

ส่งเสริมมรดกไทย

ศิลปะและหัตถกรรม แห่งดินแดนสุวรรณภูมิ

เอสโซ่ ใส่ใจต่อการสร้างสรรค์สังคมสู่การพัฒนาประเทศ

เราได้สนับสนุนศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างไทย โครงการ
ในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ซึ่งเป็นศูนย์สร้างอาชีพและรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และที่สำคัญ
เป็นการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาศิลปหัตถกรรมไทยให้คงอยู่สืบไป
นอกจากนี้ เรายังได้สนับสนุนการจัดงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ
ของมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อยกระดับมาตรฐานงานด้านศิลปะ
และเผยแพร่ผลงานของศิลปินไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวาง
ต่อสาธารณชนทั้งในและต่างประเทศ

เราภูมิใจที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการสร้างสรรคงานด้านศิลปะ และหัตถกรรม
มรดกล้ำค่าของแผ่นดินไทย ให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลก

esso.co.th

เครื่องหมายการค้าของเอ็กซอนโมบิล

ExxonMobil
มุ่งมั่น สร้างพลังงานโลก™

บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ๓๑๙๕/๑๗-๒๙ ถนนพระราม ๔ ตำบล ๑๘๙ กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๖๒-๔๐๐๐
ความรู้คือประทีป เป็นวารสารราย ๓ เดือน จัดพิมพ์และเผยแพร่เป็นนิตยสารนันทนาการโดยฝ่ายกิจกรรมองค์กรและรัฐกิจสัมพันธ์ บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๐๒ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ที่ปรากฏในวารสารนี้ ย่อมเป็นของผู้เขียนเอง บริษัท เอสโซ่ฯ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
ออกแบบ บริษัท เวิร์ค ออฟ ครีเอทีฟ กรุ๊ป จำกัด โทร. ๐-๒๙๘๘-๗๕๐๐ พิมพ์ที่ บริษัท ฐานการพิมพ์ จำกัด โทร. ๐-๒๙๕๔-๒๗๙๙